

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

Hynek Lorenc

KONKRETIZACE TELEVIZNÍHO ŽÁNRU
DOCUSOAP A SESTAVENÍ MEDIÁLNÍ
MAPY REALIZOVANÝCH POŘADŮ ŽÁNRU
VE VELKÉ BRITÁNII

Bakalářská práce

PRAHA 2010

Autor práce: **Hynek Lorenc**

Vedoucí práce: **PhDr. Milan Kruml**

Oponent práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Bibliografický záznam

LORENC, Hynek. *Konkretizace televizního žánru docusoap a sestavení mediální mapy realizovaných pořadů žánru ve Velké Británii*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií, 2010. 47s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Milan Kruml

Anotace

Diplomová práce „Konkretizace televizního žánru docusoap a sestavení mediální mapy realizovaných pořadů žánru ve Velké Británii“ se zaměřuje na televizní žánr docusoap, který patří do široké skupiny žánrů se souhrnným názvem reality television. První kapitola představuje nejdůležitější pořady, které měli vliv na vývoj televizního žánru reality television. Druhá kapitola je zaměřena na žánr docusoap. Poslední část představuje realizované projekty žánru docusoap vysílaných ve Velké Británii.

Annotation

Diploma thesis „Specification of television genre docusoap and media map creation of the programmes realized in the Great Britain” focuses on docusoap, which is a television genre that belongs to wide range of genres with umbrella title reality television. First chapter introduces the programmes, that had the most important influence on genre reality television. Second chapter focuses on the docusoap genre. The last part of the paper presents realized projects of docusoap genre that aired in Great Britain.

Klíčová slova

Docusoap, televize, reality, pravidla, show, žánr, soap opera, Velká Británie, televizní kanál, BBC

Keywords

Docusoap, television, reality, rules, show, genre, soap opera, Great Britain, television channel, BBC

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.

Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 80000 znaků s mezerami, tj. 38 normostran.

Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 18. 5. 2010

Hynek Lorenc

SCHVÁLENO

Institut komunikačních studií a žurnalistiky UK FSV Teze BAKALÁRSKÉ diplomové práce											
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT:											
Příjmení a jméno diplomanta: Lorenc Hynek	Razítko podatelny:										
Imatrikulační ročník diplomanta: 2006	<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Univerzita Karlova v Praze</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">Fakulta sociálních věd</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">Došlo dne:</td> <td style="text-align: center; padding: 2px;">13 -10- 2008 -1-</td> </tr> <tr> <td style="padding: 2px;">CJ/4409 Příloh: 3</td> <td style="padding: 2px;">Skartační heslo:</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="padding: 2px;">Přiděleno:</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova v Praze		Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	13 -10- 2008 -1-	CJ/4409 Příloh: 3	Skartační heslo:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova v Praze											
Fakulta sociálních věd											
Došlo dne:	13 -10- 2008 -1-										
CJ/4409 Příloh: 3	Skartační heslo:										
Přiděleno:											
E-mail diplomanta: hynek.lorenc@centrum.cz											
Studijní program/studijní obor: Mediální studia											
Předpokládaný název práce v češtině: Mediální mapa televizního žánru docusoap v Evropě a v USA											
Předpokládaný název práce v angličtině: The map of media television genre docusoap in Europe and in the USA											
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok – vzor: ZS 2012): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí, tedy teze schválené v LS 2010/2011 umožňují obhajovat práci nejdříve v LS 2011/2012) LS 2008/2009											
Jedná se o téma (zakřížkujte platnou odpověď): navrhované studentem ☒ z nabídky IKSŽ ☐ Příjmení a jméno pedagoga, který téma vypsál:											
Pedagog, s nímž byly teze konzultovány (příjmení, jméno, pracoviště – vzor: Bednářová, Petra, KŽ IKSŽ UK FSV): Kruml, Milan, KMS IKSŽ UK FSV											
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): V navrhované práci se budu zabývat televizním žánrem docusoap, který patří do široké skupiny žánrů se souhrnným názvem reality tv. Chci stanovit hranice a charakteristiky tohoto formátu a na vybraných pořadech analyzovat a popsat znaky typické pro docusoap. Dále chci porovnat evropské (zvláště pak britské) a americké pořady tohoto žánru a pokusit se objevit odlišné rysy. Cílem práce je definovat žánr docusoap. Kde jsou hranice žánru docusoap, jaké jsou jeho charakteristické rysy a znaky a jak se liší například od dokumentu. Práci chci zmapovat pořady tohoto žánru vysílaných v USA a v Evropě a odpovědět na výše zmíněné otázky. Cílem práce je také najít metodologické odkazy v odborné literatuře. Tyto informace ucelit a doplnit je o analýzu provedenou na vybraných pořadech daného žánru.											
Zdůvodnění výběru tématu práce, včetně stručného popisu řešení nejvýznamnějších otázek vztahujících se k tématu v odborné literatuře oboru (rozsah max. 1000 znaků): Žánr reality tv je moderní žánr, který vznikl v 90. letech 20.st. a nastolil novou éru televizní zábavy. V současné době je stálíci v programovém složení komerčních i veřejnoprávních televizních stanic. Rozvinul se do mnoha podob a odvětví. Nejznámější je reality show, která staví aktéry pořadů do uměle vytvořených situací. Na druhé straně stojí docusoap, kde jsou aktéři zachycováni ve svém přirozeném prostředí. Žánr docusoap se brzy objeví i na české televizní scéně. Tento zcela nový styl reality tv je v počátcích a zatím není zcela ustálen. Díky aktivní účasti na výrobě pořadu, mohu sledovat zrod pořadů docusoap, jejich vstup a začlenění do vysílání.											
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):											

<p>1. Úvod - důvody výběru tématu, základní popis žánru</p> <p>2. Kontext vývoje médií</p> <p>2.1 Reality TV jako třetí vlna vývoje a výzkumu médií - vznik a vývoj reality TV</p> <p>2.2 Televizní žánry reality TV - popis a definování jednotlivých odvětví žánru reality TV (reality show, docusoap, docudrama atd.)</p> <p>3. Operacionalizace a terminologie - definování docusoap, určení základních znaků vymezující žánr</p> <p>4. Kontext v televizních žánrech (aplikačně) - hlavní rozdílné znaky docusoap vůči jiným příbuzným televizním žánrům</p> <p>4.1 Docusoap ve vztahu k soap opeře</p> <p>4.2 Docusoap ve vztahu k dokumentárnímu filmu</p> <p>4.3 Docusoap ve vztahu k reality show</p> <p>5. Metodologie - metodologie mediálních map, vytvoření mediální mapy realizovaných docusoapů v USA a v Evropě</p> <p>6. Komparace - porovnání témat z mediálních map Evropy a USA</p> <p>7. Závěr - zhodnocení současné podoby žánru docusoap a perspektiva tohoto žánru v Evropě, USA a České republice</p>
<p>Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období, za které bude analyzován) a postup (technika) při jeho zpracování: Analýza vzorku vybraných děl žánru docusoap, definování konkrétních znaků žánru.</p> <p>Vybrané pořady:</p> <p>"How to start your own country" - šestidílná britská docusoap vysílaná na kanále BBC TWO, v období 3.srpna - 6.září 2005</p> <p>"Miami Ink" - americká docusoap vysílaná na kanále TLC od května 2005</p> <p>"Miracle workers" - americká docusoap vysílaná na kanále ABC od 6.března 2006</p> <p>"Restoration" - britská docusoap vysílaná na kanále BBC od roku 2003</p> <p>"Tabloid wars" - americká docusoap vysílá na kabelovém kanále Bravo od léta 2006</p> <p>"The Tube" - britská docusoap vysílaná na kanálu ITV3 a na kanálech BSkyB od ledna 2003</p> <p>"The Hills" - americká docusoap vysílaná na kanále MTV od května 2006</p> <p>"The Real housewives" - americká docusoap vysílaná v televizní síti Bravo od března 2006</p> <p>Připravované pořady žánru docusoap v produkci TV NOVA</p> <p>Po sběru informací provedu obsahovou analýzu pořadů a porovnání předem určených znaků typických pro žánr docusoap, se znaky nacházejícími se ve zkoumaných pořadech.</p> <p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):</p>

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT **VYTIŠTĚNÉ** (včetně části, kterou vyplňuje institut!), **PODEPSANÉ** A VE **DVOU** VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ UK FSV. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI **VYZVEDNOUT** V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A **NECHAT VEVÁZAT** DO DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TUTO ČÁST VYPLŇUJE INSTITUT:			
Vyjádření IKSŽ: Vedení IKSŽ teze projednalo na svém zasedání dne s tímto výsledkem:		Schváleno ☐	
		Neschváleno ☐	
Důvody případného neschválení práce		Téma je již zpracované ☐	
		Špatně formulované téma a cíl ☐	
		Špatně zvolená metoda práce ☐	
		Nedostatečná rešerše literatury ☐	
		Nevhodně zvolené prameny ☐	
		Nedostačující úroveň tezí ☐	
		Jiné	
		
		
Navržený vedoucí práce	Souhlas vedoucího práce navrženého vedením institutu	Příjmení a jméno	Datum /Podpis
Návrhy na konzultanty (v případě, že takové návrhy z jednání vedení IKSŽ vyplynou)		Příjmení a jméno	Příjmení a jméno
Schválené teze převzal/a student/ka		Příjmení a jméno	Datum /Podpis
Návrhy na oponenta: Vedení IKSŽ na svém zasedání dne navrhlo, aby předloženou práci oponoval/a:		Příjmení a jméno	

OBSAH

ÚVOD	10
1 REALITY TV – DEFINICE ŽÁNRU, VZNIK A VÝVOJ.....	11
1.1 POJEM REALITY TELEVISION.....	11
1.2 VZNIK A VÝVOJ REALITY TELEVISION	13
2 ŽÁN R DOCUSOAP V KONTEXTU POŘADŮ REALITY TELEVISION	21
2.1 ÚVOD	21
2.2 POJMENOVÁNÍ ŽÁNRU.....	21
2.3 KONCEPT ŽÁNRU	22
2.4 PRAVIDLA ŽÁNRU.....	23
2.5 DOCUSOAP VE VZTAHU K REALITY SOAP.....	24
2.6 DOCUSOAP VE VZTAHU K SOAP OPEŘE	26
2.7 DOCUSOAP V TELEVIZNÍM PROGRAMU	27
3 MEDIÁLNÍ MAPA REALIZOVANÝCH POŘADŮ ŽÁNRU DOCUSOAP VE VELKÉ BRITÁNII	29
3.1 Úvod	29
3.2 BBC	29
3.2.1 <i>Stručná historie stanice BBC.....</i>	<i>29</i>
3.2.2 <i>Realizované pořady žánru docusoap na stanici BBC</i>	<i>30</i>
3.3 ITV.....	38
3.3.1 <i>Stručná historie stanice ITV</i>	<i>38</i>
3.3.2 <i>Realizované pořady žánru docusoap na stanici ITV.....</i>	<i>38</i>
3.4 CHANNEL 4	41
3.4.1 <i>Stručná historie stanice Channel 4</i>	<i>41</i>
3.4.2 <i>Realizované pořady žánru docusoap na stanici CHANNEL 4</i>	<i>41</i>
3.5 FIVE.....	42
3.5.1 <i>Stručná historie stanice FIVE</i>	<i>42</i>
3.5.2 <i>Realizované pořady žánru docusoap na stanici FIVE.....</i>	<i>43</i>
3.6 SKY ONE	44
3.6.1 <i>Stručná historie stanice SKY ONE.....</i>	<i>44</i>
3.6.2 <i>Realizované pořady žánru docusoap na stanici SKY ONE</i>	<i>44</i>
4 ZÁVĚR.....	46
SEZNAM ZKRATEK	47
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE	47
ABSTRACT	50

Úvod

Tato práce se zaměřuje na televizní žánr docusoap, který patří do široké skupiny žánrů se souhrnným názvem reality television. Reality tv je moderní žánr, který nastolil novou éru televizní zábavy. V současné době je stálíci v programovém složení komerčních i veřejnoprávních televizních stanic po celém světě. Rozvinul se do mnoha podob a odvětví a dělí se na další podžánry nebo jejich kombinací vytváří tzv. crossžánry. Nejznámějším zástupcem je reality show, která staví aktéry pořadů do uměle vytvořených situací. Na druhé straně stojí docusoap, kde jsou aktéři-neherci zachycováni ve svém přirozeném prostředí. Tato práce uvádí základní charakteristiky a hranice žánru docusoap a popisuje typické znaky tohoto žánru.

První kapitola je zaměřena na žánr reality television. Popisuje jeho koncepci a historický vývoj. Představuje pořady, které měly na vývoj tohoto žánru nejpodstatnější vliv.

Druhá kapitola se zaměřuje na žánr docusoap. Popisuje jeho pravidla a prvky, kterými se tento žánr liší od pořadů typu reality soap a soap opera. Tato teoretická část představuje obecné zákonitosti a koncepce formátu, které jsou klíčové pro výrobu pořadu.

Poslední část práce představuje realizované projekty žánru docusoap vysílané ve Velké Británii, kde již mají tyto formáty vybudovanou tradici. Na jednotlivých pořadech jsou naznačeny použité prvky typické pro pořady docusoap. Původním záměrem bylo porovnání britských zástupců žánru a amerických docusoap. Vzhledem k omezenému rozsahu práce jsem zvolil pouze sestavení mediální mapy pořadů docusoap realizovaných na hlavních televizních kanálech Velké Británie. Díky faktu, že veřejnoprávní sféra má větší tradici ve tvorbě pořadů žánru docusoap, rozhodl jsem se, že zpracuji náhled vyprodukovaných britských docusoap. Tato forma je dle mého názoru ucelenější, nežli by tomu bylo v případě rozdělení této části na dva oddíly, které by pouze letmo popisovaly pořady v britské a americké produkci.

Žánr docusoap je nový a méně známý formát pořadů reality television. V České republice se jeho nástup teprve chystá, i když jisté pokusy o zavedení žánru v podobě pořadu s názvem PANE JOO! proběhly na televizi Prima v roce 2006. Cílem práce je odlišit tento žánr od ostatních zástupců reality television a ukázat, že plnohodnotně doplňuje programovou nabídku světových televizních stanic.

Žánr docusoap je, v rámci televizní historie vývoje, poměrně mladý. Tento fakt se odráží v dostupné literatuře, která by docusoap blíže přibližovala a popisovala. Jisté zmínky o žánru můžeme najít v odborných publikacích a textech zabývajících se mediální sférou, která je povětšinou psána v anglickém jazyce. Své poznatky o zákonitostech žánru docusoap jsem čerpal zejména z rozhovorů s tvůrci podobných pořadů v české televizní sféře. Pravidla žánru jsem sestavil na základě rozboru pořadů, které jsem konzultoval jak s dramaturgií tohoto typu pořadu, tak s režiséry, producenty, redaktory a střihači, kteří vytvářejí pořady žánru docusoap v českých televizích. Díky aktivní účasti v produkci pořadu jsem mohl tyto informace třídit a ověřovat v rámci vývoje a tvorby pořadu žánru docusoap.

1 Reality TV – definice žánru, vznik a vývoj

V této části se budu zabývat definicí jednotlivých žánrů patřících do velké skupiny televizních pořadů se souhrnným názvem Reality TV. Nejprve popíši historii žánru a zařadím je do kontextu, ze kterého budu vycházet k určování jednotlivých mantinelů žánrů, které řadíme do skupiny reality tv. Charakteristika těchto žánrů není vždy jednoduchá a definovat přesné rysy je mnohdy složité a to díky jejich prolínání, které vede k hybridaci žánrů. Tento jev má svůj původ v sebereflexní povaze televize¹. Těmto pořadům, které stojí na hranici několika žánrů, říkáme crossžánry. Proto je mnohdy složité pořad zařadit pouze do jedné skupiny. Základem popisu pravidel docusoap je definování žánru reality tv jako nadřazeným jmenovatelem žánru.

1.1 Pojem reality television

V současné mediální a televizní kultuře se čím dál tím častěji setkáváme s pořady, které jsou charakterizovány jako reality tv. Mnohdy mylně je označení reality tv nahrazováno pojmem reality show. Reality show je ale pouze jeden z mnoha formátů, které řadíme do velké skupiny pořadů patřících do reality tv. Obzvláště v české mediální krajině se užívá pojem reality show i u pořadů, které pod toto

¹ KORDA, Jakub. Televizní žánry. Cinepur 2005, číslo 39, s. 20

označení nepatří, ale náleží do žánru reality tv. Tento jev, kdy většina pořadů nosí nálepku reality show namísto reality tv, můžeme přisoudit faktu, že prvními úspěšnými zástupci žánru reality tv byly právě reality show Big Brother a VyVolení. Boom těchto show v roce 2005 způsobil, že jakékoliv další pořady, ve kterých vystupovali lidé z ulice a které patřily pod žánr reality tv, byly prezentovány jako reality show a to hlavně díky diváckému zájmu, který začal právě s příchodem show Big Brother a VyVolení.

Reality television je způsob skladby televizního pořadu, který divákovi zprostředkovává humorné či dramatické situace, které nejsou scénářisticky řízeny a jsou povětšinou prezentovány obyčejnými lidmi, neherci, namísto profesionálních bavičů a herců². Do tohoto žánru řadíme různé typy reality show, survivor show, dating show, talent searching show, game show, docusoap, docudrama, ale také dokumenty, sportovní přenosy nebo talk show.

Žánr chápeme jako skupinu příbuzných textů³. V mediální sféře můžeme pozorovat, že každé mediální sdělení se skládá z určitých prvků. V případě jisté podobnosti, pravidelnosti a ustálenosti těchto prvků můžeme hovořit o žánrových vzorcích či žánrech⁴.

Reality television zobrazuje skutečné lidi ve skutečných situacích. Tito lidé nehrají žádnou roli. Chovají se přirozeně úměrně k dané situaci a prostředí. Televizní kamera tuto realitu zaznamená, ale k divákovi se tato realita nedostane. Každé sdělení, které je nějakým způsobem zprostředkováno už realitou není. Z toho vyplývá, že původní skutečnost je nepřenositelná. Realita je vždy nějakým způsobem zprostředkovaná, neboť nezprostředkovaný obraz skutečnosti není možný⁵.

² HILL, Annette (2005). Reality TV: Audiences and Popular Factual Television. Londýn: Routledge, s.2

³ KORDA, Jakub. Televizní žánry. Cinepur 2005, číslo 39, s. 20

⁴ JIRÁK J., KÖPPOVÁ B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. s.123

⁵ REIFOVÁ, Irena & kol. *Slovní mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004 s.213

V případě televizního sdělení se realita deformuje mnoha aspekty. V první řadě je to jistě režisérský a dramaturgický vliv na natáčení. Svým pohledem na zaznamenávanou scénu ovlivňují zachycený obraz dle svého uvážení. Při samotném natáčení je realita zkreslována například úhly pohledů kamer, velikostmi záběrů. Jinak vyzní scéna, ve které hovoří člověk a divák sleduje pouze jeho obličej než scéna, kde je snímán i jeho postoj těla či gestikulace rukou. Nejvíce se zachycená „realita“ upravuje v postprodukci při střihu natočeného materiálu. Zde se z jednotlivých natočených sekvencí skládá příběh. Rychlostí střihu můžeme upravovat dynamiku pořadu. Přidáním hudby docílíme většímu emočnímu vyznění dané scény. Grafika nám zase dovolí příběh orámovat, určuje nám začátek a konec jednotlivých kapitol nebo dílčích příběhů. Při vnímání a reprodukci reality záleží na mnoha faktorech, na politické situaci a na kulturním a sociálním prostředí.

1.2 Vznik a vývoj reality television

Žánr reality television vznikl ve Spojených státech amerických. Nejstarším pořadem, který je v odborné literatuře považován za přímého předchůdce žánru reality TV, je pořad s názvem **CANDID CAMERA** z roku 1948. Tento projekt byl založen na principu skryté kamery. Zachycoval náhodné, obyčejné lidi v předem vytvořených podmínkách, kdy se snažil tyto účastníky show dostat do nějaké neočekávané situace. Protagonisté nevěděli, že jsou snímáni. Jejich chování bylo spontánní, přirozené a neovlivněné skutečností přítomnosti kamer. Pořad byl založen jako radiová show s názvem **CANDID MICROPHONE** z roku 1947. Tato veleúspěšná show, která se vysílala až do roku 2004. Jejím autorem byl Allen Funt, který pořadem také provázel a to do roku 1992.

Prvním televizním zástupcem tzv. game show byl pořad **BEAT THE CLOCK**. Tento soutěžní pořad se poprvé objevil na obrazovkách v roce 1950. Princip soutěže byl velice jednoduchý. Soutěžící, kteří byli vybráni hlasováním publika ve studiu, tvořili povětšinou pár. Jednalo se buď o manžele, blízké přátele nebo o rodinné příslušníky. Po krátkém interview s moderátorem dostali úkol, který museli v daném časovém úseku splnit. Při správném vyřešení zadání byli odměněni peněžitou částkou a postupovali v soutěži dále. Každý další úkol byl odměněn vyšší sumou peněz.

Jednotlivé soutěžní hry byly založeny na zručnosti a šikovnosti. Limit na jejich splnění nebyl delší jak 60 sekund. Tento pořad se v různých variantách objevuje dodnes.

Předchůdcem talent searching show, které známe hlavně díky projektům typu Česko hledá Superstar, je pořad **THE ORIGINAL AMATEUR SHOW**, který se na televizních obrazovkách objevil v roce 1948. Vystupovali zde zpěváci, muzikanti, tanečníci, žongléři, kouzelníci a další amatéři, kteří předváděli svůj talent. Diváci poté formou dopisů či telefonicky rozhodovali o postupu do dalšího kola. Vítěz získal peněžitou výhru. Stejný formát pořadu v novém provedení představuje pořad ... GOT TALENT.

Za zmínku stojí pořad, který byl vysílán pouze pomocí rádia a na televizních obrazovkách se neobjevil. Je ale velice důležitým článkem vývoje reality television a zvláště pak pořadů docusoap. Jedná se o **NIGHTWATCH** vysílaný v letech 1954-1955. Pořad zachycoval každodenní práci policistů z města Culver city. Základem bylo zachytit komunikaci policistů v jejich přirozené formě bez zásahu výrobního štábu. Tento prvek je typický právě pro docusoap.

Velice zajímavým zástupcem reality television je série z názvem **UP**. Tento britský pořad, který vznikl v roce 1964, sleduje osudy několika lidí. Jako první v této sérii je projekt s názvem **Seven Up**. Účastníky byli děti ve věku sedm let. Tvůrci každých sedm let s těmito účastníky dotácejí nové příběhy a rozhovory a neustále tak zaznamenávají jejich životní cestu. Posledním odvysílaným pořadem je **49 UP** a další pokračování je naplánováno na rok 2012. Podobný typ pořadu se později začal natáčet všude na světě. U nás je nejznámějším zástupcem Helena Třeštíková a její Manželské etudy nebo právě dokončený film Katka.

Americká televizní stanice PBS⁶ začala v roce 1973 vysílat pořad s názvem **AN AMERICAN FAMILY**. Je považován za první reality tv v moderním pojetí, který

⁶ PBS - Public Broadcasting Service - Nezisková síť televizních stanic ve Spojených státech Amerických založená 7. října 1970. Sdružuje 354 regionálních vysílatelů. Tato stanice plní veřejnoprávní funkci, ale není vlastněna žádnou vládní organizací. Je financována z příspěvků z vládního rozpočtu, sponzorských darů např. z univerzit a z příspěvků od diváků. Vysílá převážně vzdělávací programy, dokumenty a další pořady veřejného zájmu. Její činnost samostatně upravuje americkým mediálním zákonem.

nastavil mnoho zvyků a pravidel při výrobě pořadů žánru reality television jak jej známe dnes. Objevil na televizních obrazovkách v 11. ledna 1973 a zachycoval život americké rodiny Loudů ze Santa Barbary, Kalifornie. Tvůrci pořadu, Alan a Susan Raymond, se na dobu devíti měsíců dostali do pozadí této americké rodiny ze střední vrstvy a vytvořili pravdivý obraz jejich života bez patosu a přetvářky. Prvotní impuls vzešel od producenta tohoto pořadu Craiga Gilberta, který chtěl zachytit rodinný život v 70. letech. Nechal se inspirovat sitcomem FATHER KNOWS BEST⁷. Chtěl vytvořit „reálný“ sitcom, tzn. soap operu s reálnými účastníky. Tímto se pořad nejvíce blíží k žánru docusoap. Pořad v týdenních sestřizích vysílaných v podvečer zobrazoval Billa Louda, hlavu rodiny a majitele malé stavařské firmy, a jeho manželku Pat v době jejich manželské krize, kdy se manželé rozváděli. Nejvýraznější postavou celé série se stal jejich nejstarší syn Lance, který se otevřeně přihlásil k homosexualitě. Bylo to vůbec poprvé, kdy se v televizním pořadu někdo veřejně přihlásil ke své orientaci a Lance se stal pro mnohé gaye inspirací a vzorem⁸. Pořad otevřel mnohá tabu a byl vnímán jako kontroverzní. Z protagonistů se staly celebrity, které byly často terčem bulvárního tisku. V tisku se rovněž objevily spekulace, že štáb ve snaze zachytit co nejzajímavější události zasahoval a ovlivňoval rodinu.⁹ Tento projekt se dočkal pokračování s názvem **AN AMERICAN FAMILY REVISITED: THE LOUDS 10 YEAR AFTER** vysílaný jako celovečerní film se stopáží 53 min. na televizní stanici HBO v r. 1983 a také dokumentární série z r. 2003 s názvem **LANCE LOUD! A DEATH IN AN AMERICAN FAMILY**, která zachycovala poslední dny tohoto homosexuála, který onemocněl virem HIV. Po smrti Lance se jeho rodiče, Bill a Pat, dali opět dohromady a sága se tak definitivně uzavřela.

Série AN AMERICAN FAMILY otevřela dveře pro takové pořady jako ROSEANNE a THE SIMPSONS. Zobrazování dysfunkčních rodin už nebylo tabu pro televizní

⁷ FATHER KNOWS BEST - Americký sitcom nejprve vysílaný jako radiový seriál (od roku 1949 na stanici NBC RADIO) a později jako televizní situační komedie, který se začal od roku 1954 na televizní stanici CBS

⁸ LANCE LOUD! A DEATH IN AN AMERICAN FAMILY, Lance: His Life And Legacy (online) 2002, (zdroj 28.4. 2010) dostupné na: <http://www.pbs.org/lanceloud/lance>

⁹ OULLETE, L., Murray, S. Reality TV: Remaking television culture. Vydání 2. New York: New York University Press, 2009. str. 101

obrazovky a bylo divácky atraktivní¹⁰. Tento pořad se stal předlohou pro mnohé další projekty zachycující rodinný život. Mezi nejznámější, který se inspiroval tímto tématem, byl pořad **THE FAMILY** britské BBC z roku 1973¹¹.

Neméně významný při vývoji žánru reality television, byl pořad **COPS**. Americká stanice FOX začala vysílat tuto sérii 11. března 1989. Jedná se o pořad balancující na hranici docusoap a dokumentu točený stylem tzv. cinéma vérité¹². Pořad zachycuje práci policie. Natáčelo se ve více než 140 městech USA a také např. v Londýně nebo Hong Kongu. V jednotlivých epizodách, které mají stopáž 22 minut, se odehrávají zpravidla dva až tři krátké děje z každodenní práce policistů. I přes diváckou úspěšnost pořadu se nevyhnul kritice, která upozorňovala na medializaci kriminality. Pořad byl také nařčen z rasismu a to díky faktu, že ve většině případů byli policisty zadržováni Afroameričané. Díky této sérii pokročilo zachycování reality do další fáze, kdy svoji surovostí zpracování a autentičností dovolilo divákovi se prostřednictvím televizní obrazovky přenést přímo doprostřed akce. Divák už nesledoval děj jako scénu nebo obraz, ale díky způsobu natáčení, kdy kamera zachycuje dění z pohledu první osoby¹³, se lidé u obrazovek dostali tzv. dovnitř probíhajících událostí. Série se vysílá dodnes a je v mnoha variantách k vidění v dalších světových médiích.

V devadesátých letech 20. století začala reality television zažívat ten pravý rozmach. Ve Velké Británii mají pořady reality tv a zvláště pak docusoap stále místo v programovém schématu tamějších televizních stanic, ale nová kapitola reality

¹⁰ DARTMOUTH NEWS, 'An American Family,' the original reality show hits the big screen at Dartmouth (online) 2002, (zdroj ze dne 22.4. 2010) dostupné na: <http://www.dartmouth.edu/~news/releases/2002/june/061702.html>

¹¹ více na str. 26

¹² Cinéma vérité - dokumentární styl natáčení, který se soustřeďuje na syrové zaznamenání scény, kde se nepoužívají komentáře, interview, štáb nezasahuje do situací. Při tomto druhu natáčení se používá pouze kamera bez nasvícení scény, která je reportážní, dynamická a nehledí na čisté, správné záběry. Tento styl vznikl ve dvacátých letech 20. st. a je spojen s režisérem Dzigem Vertovem. Hojně se tento styl používal v 60. letech ve Francii např. Jeanem Rouchem, který ho použil ve filmu Kronika jednoho léta z roku 1960. Název můžeme přeložit jako Kino-pravda nebo se používá také americké spojení direct camera. V moderní kinematografii můžeme tento styl vidět např. u filmu Záhada Blair Witch (1999) a Paranormal activity (2007).

¹³ Pohled první osoby - First person point of view: Snímání nebo sledování děje, události z pohledu vlastních očí.

television byla otevřena v Nizozemí. Vznikl tu totiž první pořad z tzv. skupiny reality show s názvem special living environment. Pořad **NUMMER 28** byl vysílán na stanici KRO¹⁴ v roce 1991. Schéma show bylo prosté. Sedm vybraných účastníků bylo sestěhováno tvůrci do jednoho bytu. Jejich sociální komunikace pak byla zaznamenávána televizním štábem. Každý týden byl vysílán dvacetiminutový pořad zobrazující jejich soužití. Nejednalo se ještě o reality show v pravém slova smyslu a to zejména díky absenci soutěžního prvku, kdy soutěžící nebyli vyřazováni. Jednalo se spíše o sociální experiment. Nebyli také izolováni od venkovního světa, což je typické pro následující reality show ze skupiny special living environment.

Známějším zástupcem takového sociálního experimentu se stal pořad stanice MTV s názvem **THE REAL WORLD** tvůrců Mery-Ellis Bunimové a Jonathana Murrayho , který se začal vysílat v roce 1992. O jeho úspěšnosti hovoří fakt, že se pro rok 2010 chystá již 26. sezóna. Do devatenácté série měly díly stopáž 22 minut v současné době již jsou 44. minutové. Struktura show je velice podobná pořadu NUMMER 28. Z náročného castingu je tvůrci vybráno 7 nebo 8 účastníků, kteří se v úvodu prvního dílu nastěhují do společné domácnosti. Věk účastníků se pohybuje mezi 18 - 28 lety a jsou z různých sociálních vrstev, různého náboženského vyznání, sexuální orientace, rasy nebo odlišných politických názorů. Skupina je sestavena na základě určitého demografického vzorku typického pro dané místo natáčení. Obyvatelé domu jsou každý den sledováni buď pevně instalovanými kamerami v domě, nebo jsou doprovázeni televizním štábem. Stejně jako v NUMMER 28 nejsou v domě uvězněni a mohou se volně pohybovat. Někteří chodí do práce, jiní například studují. Na televizní obrazovky je přenášen běžný lidský život a diváci jsou touto realitou doslova uneseni. Na konci každého týdne jsou účastníci podroběni rozhovoru, kde v izolaci od ostatních obyvatel domu popisují dosavadní vývoj jejich soužití. Tato show produkuje každý rok mnoho celebrit. Z obyčejných lidí se díky odhalení svého soukromí stávají veřejné osoby. Pro úspěch v takovém pořadu je nutná velká dávka exhibicionismu. Mnoho těchto celebrit ale s příchodem další série pořadu zanikne a je nahrazeno novými, ještě neznámými osobami, které jsou ochotny odhalit více soukromí a bořit nová tabu televizní zábavy. To je podstata tohoto sociálního experimentu.

¹⁴ KRO: Katholieke Radio Omroep (Catholic Radio Broadcasting) je veřejnoprávní televizní stanice v Nizozemí známá také jako Nederland 1 Channel

První opravdová reality show, která ustanovila obecná pravidla pro soutěžní typy pořadů special living environment byl pořad britské produkční společnosti Planet 24 **EXPEDITION ROBINSON**. Tato soutěž se poprvé vysílala na švédské televizní stanici STV¹⁵ v roce 1997. Šestnáct soutěžících bylo umístěno na tropickém ostrově nedaleko Malajského pobřeží a za přítomnosti kamer plnili nejrůznější úkoly, které prověřovaly jejich psychickou a fyzickou odolnost. Účastníci byli rozděleni nejprve do dvou týmů a ke konci soutěže již soupeřili individuálně. Na konci každého týdne jeden z aktérů opustil pořad a to na základě hlasování ostatních soutěžících. Konečného výherce vybrali diváci. Tento herní systém se později v různých obměnách objevil ve většině reality show.

EXPEDITION ROBINSON měla ve Švédsku ohromný úspěch. Finále soutěže sledovala téměř polovina všech obyvatel, což je více jak 4 miliony diváků.¹⁶ Později se pod známějším názvem SURVIVOR vysílala v různých mutacích po celém světě. V České republice ji mohli diváci shlédnout pod názvem TROSEČNÍK v roce 2006 na televizní stanici Prima. I přes velké očekávání pořad nedosahoval výraznějšího úspěchů. V průměru měl sledovanost okolo půl milionu diváku. Ke srovnání na pořad ČESKO HLEDÁ SUPERSTAR se dívalo v průměru 2 miliony diváků. Možným důvodem propadu mohl být fakt, že tento formát soutěže je předtočený a českého diváka více zajímá sledovat události, které se odehrávají souběžně s vysíláním a jsou proto více aktuální.¹⁷

I přes úspěchy pořadu EXPEDITION ROBINSON respektive SURVIVOR se ale synonymem reality show stal pořad **BIG BROTHER**. V roce 1997 produkční společnost Endemol spustila projekt, který se už v průběhu jednoho roku stal celosvětovým fenoménem. První BIG BROTHER se vysílal v Nizozemí na televizní stanici Veronica TV. Systém soutěže byl klonem pořadu THE REAL WORLD a SURVIVOR. Z pořadu THE REAL WORLD si vzal sociální a demografickou

¹⁵ STV - Sweriges television AB : Švédská veřejnoprávní televizní stanice, která začala vysílat v roce 1954. Její principy jsou postaveny na modelu britské BBC.

¹⁶ BBC NEWS WORLD EDITION, Reality tv around the world. (online) 2001, (zdroj ze dne 29.4. 2010) dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/1346936.stm>

¹⁷ AKTUÁLNĚ.CZ, *Trosečník ztroskotal, Prima ustupuje* (online) 2006 (zdroj ze dne 15.5.2010) dostupné na <http://aktualne.centrum.cz/kultura/televize/clanek.phtml?id=257766>

koncepti, kdy pečlivým castingem jsou vybráni soutěžící tak, aby tvořili co nejrozmanitější skupinu. SURVIVOR zase přinesl herní koncepti s rozdílem, že díky průběhu pořadu v reálném čase byli rozhodujícím článkem diváci, kteří svým hlasováním určovali a ovlivňovali průběh pořadu. BIG BROTHER přinesl ale jednu zásadní novinku a to úplnou izolaci soutěžících. Absencí televizního štábu, který by ovlivňoval soutěžící, bylo docíleno absolutní otevřenosti účastníků. A právě uzavřené prostředí, neustálá sociální interakce a hodně volného času, dalo vzniknout mnoha krizím, hádkám a vyhoceným situacím. Díky každodenním sestřihům se divákům předkládá příběh, který je psán neustále po celé tři měsíce trvání soutěže. Divák může příběh ovlivnit svým hlasováním. Tím je vtažen do děje a je více připoután k obrazovce. Tento princip stojí za úspěchem celého pořadu. Zde také najdeme několik prvků docusoap. Je to právě sledování příběhu, který se zde vytváří bez zásahu televizního štábu. Naopak hlavním prvkem, který tyto typy reality tv odlišuje, je prostředí, které ovlivňuje účastníky.

Posledním významným pořadem, který ovlivnil vývoj reality tv a který bych chtěl zmínit je pořad hledající nové talenty **POP IDOL**. Pořad britské produkční společnosti Freamantel Media se poprvé vysílal v Británii v roce 2001 na stanici ITV. Mladí zpěváci se snaží projít několika castingovými koly, kde jsou vyřazováni nejprve odbornými porotci, později diváky, až do velkého finále, které se vysílá živě. Divácký úspěch je založen na faktoru vývoje osobnosti. Sledujeme mladé lidi, kteří se postupně stávají celebrity. V prvních kolech přijdou přímo z ulice do malé místnosti, kdy zazpívají krátkou píseň bez doprovodu. V druhém kole se účastníci přesunou na pódium divadel, kde již s jednoduchým doprovodem zpívají celé písně. Jak porotci, tak hudební korepetitoři nebo učitelé jim radí ve zpěvu a posouvají je dále soutěží. V posledním kole jsou živé přenosy z velké haly s obecenstvem. Maskéři, kostyméři, choreografové a učitelé zpěvu připravují soutěžící na jednotlivá vystoupení. Z lidí z ulice se stávají celebrity. Nesledujeme tu příběh o lidských vztazích, ale primární je tu změna osobnosti, která se stává hlavním měřítkem úspěchu série POP IDOL. Tato soutěž se stala celosvětovým hitem a je známá například pod názvy AMERICAN IDOL nebo u nás vysílané ČESKO HLEDÁ SUPERSTAR. V současné době můžeme sledovat další podobné pořady z kategorie talent-searching show.

Pořady reality television zažívaly svůj doposavad největší boom na přelomu 20. a 21. století. Zvláště reality show dosáhla v posledních dvaceti letech nevydaného rozkvětu. Důsledkem je také vyčerpání konceptů tvorby fiction - tzn. seriálů a televizních filmů. Diváci byli nasyceni seriálovou produkcí a žádali si větší realističnost. Producenti a programoví stratégové se rozhodli přivést na obrazovky reálné lidi, s nimiž by se diváci mohli ztotožnit nebo je posuzovat. Šlo o hrdiny, kteří mohli být jejich sousedy nebo známými. Největším zlomem na základě tohoto principu byly pořady jako Big Brother. Televize tímto překlenuly námětovou krizi. V posledních pěti letech se ve větší míře opět vrací vlna seriálů jako např. CSI, LOST, 24. Tato tvorba přichází s novými postupy a nenavazuje na seriálovou tvorbu z minulých let.

Výše zmiňovaní zástupci žánru reality television tvoří základ, na kterém tvůrci současných projektů staví. Hranice žánru se s každou další takovou show posouvají a utvářejí nové podžánry nebo svojí kombinací vytvářejí tzv. crossžánry. Na novou show, která by posunula tyto hranice, čeká televizní svět několik let. V současné době televize vysílají již odzkoušené a úspěšné formáty v různých podobách a obměnách. Česká scéna je v tomto směru dosti zdrženlivá a do nových projektů se pouští velice pozvolna. Reality show ovládly české televize před pěti lety a od té doby divácký zájem pomalu klesá. Novou vlnou, která může znovu zaujmout a zpestřit stojaté vody české reality television, mohou být právě pořady žánru docusoap. Tyto formáty v moderní podobě jsou více jak dvacet let úspěšně odzkoušeny ve světových televizích. Konkrétně v britské televizní sféře, která je nám velice podobná, fungují velice dobře. Doplnují tak televizní vysílací schéma o další typ pořadu, který rozšiřuje rozsah televizní tvorby a nabízí tak divákovi daleko větší pestrost nabízených pořadů.

2 Žánr Docusoap v kontextu pořadů reality television

2.1 Úvod

Reality television zahrnuje mnoho různých pořadů, mezi které patří i pořady typu docusoap. Jedná se o tvorbu z oblasti non fiction. Tento formát řadíme do zábavy na rozdíl od dokumentu, který patří do publicistického žánru. Svoji koncepcí může patřit i do seriálové tvorby. Toto řazení je v důsledku vazby na sitcomy nebo soap opery. Docusoap je seriál, který zachycuje reálné živé osobnosti v reálném světě, který je divákovi blízký a může se s ním ztotožnit. Děj jednotlivých epizod probíhá v omezeném čase a je vázán na současné dění. Proto by výroba daného pořadu neměla přesáhnout 1 rok, aby byla uchována aktuálnost děje a divák se mohl s příběhem více identifikovat.

Spojením žánru reality show a reality soap vzniká v případě dodržení určitých pravidel pořad, kdy sledujeme reálné prostředí a skutečné příběhy. Tyto žánry mají mnoho společných a podobných rysů a je někdy velice těžké určit, o který typ žánru reality TV se jedná. Ve světové televizní produkci se s termínem docusoap nakládá volně a čitelnost žánru je tím ztížena. Můžeme pak s pojetím žánru kreativně posouvat a tím vytvářet různé crossžánry jako jsou například docusoapy s prvky reality show. Tento formát nemá zatím pevně ukotvené mantinely. Takovéto pořady můžeme dále třídit podle jejich povahy (edukační docusoap, sociální docusoap, zábavný docusoap...) nebo podle prostředí (docusoap z lékařského prostředí, docusoap z rodinného prostředí, docusoap z pracovního prostředí...).

2.2 Pojmenování žánru

Název žánru docusoap vznikl spojením pojmenování dvou příbuzných žánrů documentary a soap opera. Z těchto žánrů docusoap využívá některé prvky. Český ekvivalent žánru zatím není stanoven a používá se světové označení docusoap.

Pokud bychom určovali rod tohoto slova, musíme vzít v potaz dva základní faktory. V první řadě je to zakončení slova ve výslovnosti, podle nějž daná slova čeští mluvčí zcela přirozeně zařazují k jednomu ze skloňovacích typů. Podle tohoto kritéria patří slovo docusoap ke vzoru hrad, šlo by tedy o podstatné jméno rodu mužského. Vliv na rod má také druhý faktor, a to slovo nadřazené, zástupné jméno daného slova. V tom případě může jít i o slovo (ta) opera, kdy se obracíme na označení, z kterého název žánru vzešel. Někteří mluvčí můžou podle tohoto kritéria skutečně chápat slovo docusoap jako podstatné jméno rodu ženského. Je zcela běžné, že u nových slov určitou dobu trvá, než se rod ustálí a některá kolísat nepřestanou vůbec. Pokud jde o slovo zcela nové a není možné se opřít o většinový úzus, je potřeba se držet jedné varianty. V mém případě jsem použil pro psaní této práce variantu první, kdy slovo docusoap chápu jako podstatné jméno rodu mužského.¹⁸

2.3 Koncept žánru

Základní koncepce tohoto žánru je vstoupit do reálného vybraného prostředí, sledovat a seskupit několik snadno rozpoznatelných, zajímavých lidských charakterů a zachytit je v jejich každodenním pohybu událostí. Současně se docusoap snaží zachytit skryté tváře daného prostředí a účastníků a to nezúčastněně a pohledem daných osob. Cílem je zachytit řešení běžných situací, které v tomto ději nastávají, jako jsou hádky, osobní problémy a radosti a další lidské zajímavosti. Velký vliv na dané události má i vliv zvoleného prostředí. Tyto akce docusoap zobrazuje principem hraného filmu a to i přes fakt, že se jedná o tvorbu non-fiction. Aktéři pořadu nejsou vybíráni v castingu, ale vstupují do děje na základě osobitosti v daném prostředí a stávají se účastníky v době, kdy se jejich činy zdají dostatečně nosné pro tvorbu příběhových linek pořadu. Do tohoto děje se nevstupuje vnějšími zásahy výrobního týmu nebo dramaturga. Účastníkům nejsou zadávány žádné úkoly ani jim nejsou stanovovány cíle, kterých chceme v pořadu docílit. Takový docusoap nekopíruje reálný čas a nemusí ukazovat kontinuální vývoj. Jednotlivé příběhy se můžou dotvářet v postprodukci a to hlavně díky střihu, kdy můžeme jednotlivé části spojovat v potřebné logické souvislosti. Tímto způsobem lze poměrně dlouhý příběh ucelit do

¹⁸ BENEŠ, Martin: Ústav pro jazyk český AV ČR, oddělení jazykové kultury - jazyková poradna, www.jazykovaporadna.cz

krátkého časového úseku, který utvoří potřebnou část jednotlivých dílů. Dalším důležitým faktorem postprodukce jsou grafické prvky, které dotvářejí dramatickosti a rychlost narace příběhu.

Divák je pouze pozorovatelem takového příběhu a není do formátu vtahován vnější interaktivitou. V případě, že je příběh tvořen důmyslnou emocionální strukturou jako je hudba, skladba, střih atd. a společně s faktem, že divák sleduje soukromí osob, které jsou mu v daném prostředí blízké, vzbuzuje formát zájem o pořad. Pro správné naplnění formátu je nutné dodržet krátkou dobu realizace a zachovat tak aktuálnost daného příběhu.

2.4 Pravidla žánru

Pro naplnění korektnosti žánru, nebo jeho variant, je důležité dodržovat určitá pravidla. Jedním z nejdůležitějších je jednota času, prostoru a děje, která zajišťuje soudržnost vyprávění příběhu a neštěpí ho na samostatné klipy.

V pořadech docusoap jde o zachycení reality. Jedná se o komprimovanou realitu, kde vyprávěcí časová linie nemusí odpovídat reálné chronologii běhu událostí. Filmový čas tedy nekopíruje ten reálný. Všichni účastníci jsou neherci. Obyčejní lidé představující samu sebe. O natáčení jsou srozuměni a ví, že jsou zrovna obrazově nebo zvukově zachycováni.

Divák se musí s událostmi odehrávající se v daném příběhu snadno identifikovat. V příběhu je kladen důraz na každodenní subjektivní otázky a aktuální události, nesmí však překročit určité společenské a morální konvence. Diváka nechceme šokovat, ale snažíme se ho ztotožnit s danými účastníky pořadu. Příběhy musejí být dramatické a emotivní, ale opět v rámci určitých společenských konvencí a předpokladů. Docusoap není kriminálka ani červená knihovna. Pořád se jedná o opravdový, reálný příběh.

Docusoap sám o sobě nemění mezilidské vztahy. Do příběhu se dramaturgicky nezasahuje a necháváme přirozeně plynout události. Zde je největší rozdíl od reality show. Dalším rozdílem je nepoužívání skryté kamery. Účastníci vždycky vědí, že jsou natáčeni, ale nikdy nevzniká interakce s televizním štábem. Štáb a technika nejsou nikdy součástí obrazu. Jedná se o stejný princip jako u filmu či seriálu. Štáb musí být

ale rychlý a pohotový. Scény jsou snímány ve všech velikostech záběrů. V případě zachycování rozhovorů a náročnějších scén je nutné využívat další kameru, abychom mohli využít prostřihy a zachytili tak scénu z více úhlů, tak jako v hrané filmové a televizní tvorbě. Při natáčení je možné využívat také časosběry, kdy kamera zabírá jednu scénu po delší dobu. Tato sekvence se používá jako zachycení určité doby ve zrychleném sledu. Dalším prvkem, který se při natáčení využívá, je tzv. kamera „fly on the wall“. Jedná se o fixně instalovaný kamerový bod pro zachycení vývoje. Někdy je tímto termínem pojmenováván celý formát a mnohdy se zaměřuje za označení žánru docusoap.

Pořad vzniká hlavně v postprodukci. Jednotlivé zachycené události jsou logicky poskládány do uceleného příběhu, který má úvod, závěr a pointu. Do příběhu se nevkládá názor autora ale příběh je vyprávěn z pohledu účastníků. Tvůrce je tedy kreativní hlavně v rámci postprodukce.

Pokud jsou všechna tato pravidla dodržena výrobní náklady tohoto pořadu jsou poměrně nízké. Největší položkou v rozpočtu je právě postprodukce, tedy střih pořadu. Úspěšný a dobře vyrobený pořad se také snadno přejímá a variuje v jiných zemích s podmínkou dodržení kulturních a demografických podmínek dané společnosti.

2.5 Docusoap ve vztahu k reality soap

Docusoap je specifický formát, který požaduje dodržování výše popsaných pravidel. Během výroby se tvůrci mohou dostat do situací, kdy se mohou odklonit od norem žánru a využívají mnohdy jednodušších řešení, které způsobují posun pořadu k žánru reality soap. Je nutné rozlišovat tyto dva příbuzné žánry. V případě, že jsou prvky reality soap použity při výrobě, se také může jednat o tvůrčí záměr, kdy s přihlédnutím k dané situaci a k prostředí může vzniknout crossžánr docusoap a reality soap. Vždy však musí žánr splňovat pravidla daná pro docusoap a prvky z reality soap jsou pouze doplňkové.

Reality soap můžeme charakterizovat jako reality show bez herního prvku. Jedná se tedy o dramaturgicky řízený děj, který se odehrává ve vytvořeném či předem daném prostředí, kde sledujeme reálné osoby a jejich příběhy a reakce na určité podmínky,

kteře jsou uměle tvůrci vytvořeny. Neznámějším zástupcem takového pořadu je americký projekt s názvem THE REAL WORLD, o kterém jsem se již zmiňoval.¹⁹

V následující části budou popsány hlavní rysy, kterými se docusoap liší od žánru reality soap. Docusoap zachycuje realitu. Natáčení probíhá výhradně v reálném prostředí. Prostedí se nevytváří na dobu natáčení. Takové prostředí musí být dostatečně silné a přirozené, které samo o sobě vytváří předpoklady pro tvorbu zajímavých příběhů s možností vývoje a konstrukce. Zachycované osoby se v tomto prostředí pohybovali, pohybují a v budoucnu je můžeme na daném místě potkat.

Akteři nejsou vybíráni na základě castingu. Režisér si účastníky pořadu vybírá přímo v prostředí na základě jejich osobitosti a zajímavosti jejich životních příběhů. Jednotlivé osoby vystupující v pořadu se pracovně či osobně znají. Pro potřeby natáčení nejsou do děje vsazovány noví anonymní jedinci. Počet sledovaných osob je předurčen výběrem prostředí. Tvůrce pouze určuje osoby hlavní a vedlejší, přičemž vedlejší osoby jsou v ději zastoupeny dle jejich přirozeného výskytu v prostředí. Pro vytvoření úspěšného docusoap je snaha zachytit co možná nejzajímavější činnosti aktérů. Stereotypy jednotlivých postav posouvají žánr k pořadům reality soap.

Do odehrávajících se událostí není dramaturgicky vstupováno. Nepřipravují se situace a aktéři nejsou instruováni, jak se mají v průběhu natáčení chovat. Můžou být však kvůli pořízení vhodného záběru usměrněni, ale pouze v rámci jejich vlastních zvyklostí. Například pokud se natáčí rozhovor dvou osob na nevhodném místě, které zabraňuje pořízení kvalitních záběrů kvůli světlu, může tvůrčí tým instruovat aktéry, aby se postavili na vhodnější místo. Nesmí tím ale vstupovat do přirozeného dění a ovlivňovat tím tok událostí.

Kamera se snaží být živá a dynamická. Střídají se velikosti záběrů. Používají se jak celky, tak detaily. Využívá se druhá kamera pro tvorbu prostřihů. Nenatáčí se neustále, ale na základě předem připraveného plánu nebo harmonogramu zajímavých akcí. Náhodně zachycené události se dále rozpracovávají a dotáčí se události k vysvětlení či uzavření daného děje.

¹⁹ více na str. 13

Při výrobě pořadu nejsou tvůrci vázáni na reálný čas. Díky následnému střihu se můžou dotočit události, které uvádějí již proběhnuvší a natočený děj a dávají ho do logické souvislosti. Jednotlivé momenty jsou dostatečně dramatické. Nevznikají na základě dramaturgického vkladu. Můžeme tyto momenty ale podpořit v postprodukcí, a to vhodným střihem, přidáním hudby nebo vnitřní grafikou. Komentář používáme minimálně a to pouze v ilustračních pasážích.

Docusoap není sociálním experimentem. Snaží se pouze zobrazit surový reálný život a odkrývat možná pro diváka skryté pointy v daném prostředí. Výsledek by měl být edukativní nebo pozitivní. Docusoap nevytváří senzací a nesnaží se diváka šokovat. Je hlavně nositelem nové a zajímavé informace.

2.6 Docusoap ve vztahu k soap opeře

Jedná se o styl, který se vztahuje k soap opeře. Mýdlová opera, jak je tento žánr nazýván v češtině, vznikla původně jako krátké radiové hry, které pojednávaly o lidských dramatech. Velký úspěch zaznamenala v 30. letech 20. st., kdy tato krátká dramata tvořila základ odpoledního televizního vysílání pro ženy v domácnosti. Vysílalo se živě a ze začátku trvaly epizody povětšinou 15 minut. Pořady byly prokládány reklamou, která se mnohdy prolínala se samotným dějem a její stopáž byla často stejná. Prvním velkým zadavatelem reklamy v soap opeře byla firma Procter and Gamble, která vyráběla mýdlo a prací prostředky. Reklamy byly zpívané. Díky tomuto faktu nese žánr své pojmenování. K zákonitostem mýdlové opery patří časová podobnost a kontinuita s reálným časem. Vysílá se denně a v případě, že má delší periodu, tak se děj tváří, že se odehrával v minulých dnech. Tento pořad kopíruje roční období, významné svátky a události skutečného života. Je zde vždy několik dějových linií, které se proplétají. V mýdlových operách často vystupují velké členité rodiny. Páteř příběhů tvoří jednotlivé události řazené za sebe, které jsou narušovány osobními či pracovními problémy, vztahy, nemocemi, nehodami nebo zločiny. Jedná se většinou o časově neomezený projekt.²⁰

Docusoap je ve vztahu k realitě a k soap opeře hlavně ve smyslu narace melodramatických dějů, které mají seriálový charakter. V tomto formátu se pracuje

²⁰ PROKOP, Dieter, *Boj o média*. Vyd. 1. české: Praha: Karolinum, 2005. s. 272-273

s mnoha pravidly, které tvoří strukturu soap opery. Základem je snadno identifikovatelné prostředí, které tvoří centrum dění. Zde se jednotlivé děje sbíhají a pojmenováním prostředí získáme jmenovatele pořadu. Například americký pořad MERLOSE PLACE z roku 1992, kde hlavním bodem všech příběhů byl obytný dům. Jednotlivé děje vždy směřovaly buď z tohoto místa, nebo naopak do něj. Českým příkladem může být seriál ULICE, který se vysílá od roku 2005. Odehrávají se v interiérech a v exteriérech. Tato prostředí se pravidelně střídají. Při střídání prostředí jsou využívány střihy uvozující prostředí. Například pokud se následující děj odehrává ve škole, je tato sekvence uvedena širokým záběrem budovy školy apod.

V pořadech docusoap a soap operách se řeší současná témata, která jsou divákovi blízká a se kterými se může snadno identifikovat, jako jsou vztahy, pracovní prostředí, nemoci apod. Veškeré události a zápletky směřují k prezentování určité problematiky v daném prostředí. Příběh může být vystavěn dvěma způsoby. První model nám určuje primárním objektem sledování různé osobnosti např. rodinu a příbuzným objektem je pak prostředí, ve kterém mají tyto rodiny společného jmenovatele, jako je například škola. Druhým způsobem můžeme za střed děje považovat prostředí - školu a k tomuto prostředí jsou přidružené další postavy a mikroprostředí - rodiny.

Dalším důležitým prvkem k docílení emocionální atmosféry příběhů je hudba. Ve střihu formátů docusoap a soap opera se využívá filmová hudba, která svoji strukturou navozuje atmosféru dramatických scén. Hudba je vždy krok před obrazem a dává divákovi tušit nadcházející příběhový zlom či významný okamžik. Hudba emocionálně ladí celé vyprávění.

2.7 Docusoap v televizním programu

Formát docusoap byl primárně určen pro veřejnoprávní televize. Svůj největší rozvoj zažil na britských veřejnoprávních televizích v 90. letech 20. století. Není výjimkou, že se docusoap na takových stanicích vysílal i v několika sériích po desítkách dílů. Veřejnoprávní televize tak postupem času vychovávalo diváka a ten se stal stálým publikem žánru. V soukromých televizích, které jsou odvislé od prodeje reklamního času a skladba publika musí být široká, není možné pracovat s diváckým zvykem a čekat zda časem publikum formát přijme. Pořad je většinou plánovaný na jednu sérii

a až po odvysílání se rozhoduje o jeho pokračování. Typickým divákem formátu docusoap je skupina v rozmezí 25 - 54 let se středoškolským a vysokoškolským vzděláním. Tento divák očekává od formátu informace, ale primární je zábava. Můžeme tedy hovořit o populárně edukativním formátu. Pořad je zpravidla nasazován v late prime timovém bloku, tedy od 21:00 hodin. Setkáváme se ale i s nasazením v podvečerních hodinách, kde supluje pořady žánru soap opera.

Jednotlivé epizody mají stopáž přibližně 30 minut. Série se pohybuje v rozmezí 4 – 8 dílů. U úspěšných pořadů se můžeme setkat se speciálními epizodami, které jsou uváděny jako hlavní program a mají zpravidla 60 – 90 minut. Tyto epizody jsou natáčeny jako retrospektivní nebo doplňkové příběhy po odvysílání divácky úspěšné série. Vysílají se zpravidla před nasazením další série a zaplňují dějovou mezeru mezi sériemi.

Docusoap je formát zachycující reálné aktuální události. Jeho nasazení do vysílání by mělo proběhnout v co nejkratším čase po natáčení. Zpravidla to bývá doba kratší než jeden rok. Docusoap nese mnoho aktuálních informací, které nám přibližují dobu, kdy se příběh odehrával. Divák se pak lépe ztotožňuje s příběhem. Čím větší je ale vzdálenost od realizace k vysílání, tím méně je tento formát divácky atraktivní. Z důvodu této aktuálnosti není zpravidla pořad reprízován. Pouze v případě, kdy je nutné oživit v divákovi příběhové linky a události, je možné před spuštěním další série odvysílat sérii předcházející.

3 Mediální mapa realizovaných pořadů žánru docusoap ve Velké Británii

3.1 Úvod

Tato část se zabývá britskou tvorbou pořadů docusoap. Vybraným vzorkem se stalo pět nejsledovanějších britských kanálů. Pořady byly zpracovány na základě informací uváděných na internetových stránkách vysílatelů nebo z elektronických článků a rešerší. U zástupců žánru byla snaha uvádět především námět, stopáž a období, kdy byl pořad vysílán. Vzhledem k těžko dosažitelným detailům, kdy nejsou tyto pořady nabízeny k online zhlédnutí ze strany vysílatelů, bylo čerpáno pouze ze synopsí jednotlivých pořadů.

3.2 BBC

3.2.1 Stručná historie stanice BBC

18. listopadu roku 1922 byla založena skupinou komerčních telekomunikačních firem rozhlasová stanice British Broadcasting Company, v roce 1927 tato společnost dostala Královskou chartu a změnila se na korporaci. Od této doby plní stanice svou veřejnoprávní funkci jak ji známe dnes.

BBC začala s pokusným televizním vysíláním v roce 1929 a již v roce 1936 zahájila pravidelné vysílání a to projevem tehdejšího ministra pošt. V té době se vysílalo pouze dvě hodiny denně. Jednou z největších akcí tehdejšího televizního světa podnikla BBC v roce 1937, kdy přenášela přímý přenos korunovace Jiřího IV. V roce 1939 se televize kvůli druhé světové válce odmlčela. Obnovené vysílání začalo v červnu roku 1946. K velkému rozšíření tohoto média došlo v roce 1953, kdy BBC přenášela korunovaci Alžběty II. Velká Británie v této době měla již 2,5 milionu přihlášených televizních přijímačů²¹.

²¹ PROKOP, Dieter, *Boj o média*. Vyd. 1. české: Praha: Karolinum, 2005. s. 285,288

V současné době je BBC největší celosvětová informační síť zahrnující mnoho televizních, rozhlasových, tištěných a internetových zpravodajských a zábavných kanálů. Je považována za novátory televizního trhu a stává se předobrazem pro mnoho jiných televizních stanic.

3.2.2 Realizované pořady žánru docusoap na stanici BBC

Jedním z průkopníků pořadu typu fly on the wall byl cyklus **THE FAMILY** režisérů Paula Watsona a France Roddama, který se inspiroval pořadem THE AMERICAN FAMILY vysílaném na americké televizní stanici PBS v roce 1971. BBC tento pořad vysílala od 3. dubna do 26. června roku 1974. Ve dvanácti třicetiminutových epizodách zachycoval život dělnické rodiny Wilkins. Natáčení této třígenerační rodiny žijící v anglickém městě Readingu probíhalo po tři měsíce až 18 hodin denně. Paul Watson - jeden z režisérů pořadu strávil před natáčením s rodinou dva měsíce aby pronikl do tohoto prostředí. Díky otevřenosti protagonistů, zvláště pak matky Margaret Wilkins, která užívala nespisovná až sprostá slova a otevírala mnohá tabuizovaná témata jako například diskuse na téma rasismu, byl tento pořad pro britské publikum velice kontroverzní až šokující. Celá rodina pak byla terčem bulvárního tisku. V roce 1975 byl tento projekt oceněn cenou Broadcasting Press Guild Award. Pořad THE FAMILY se dočkal pokračování vysílaném 10. prosince 1983 pod názvem The Family: The after years na kanálu BBC2, kdy byla vyrobena pouze jediná epizoda s rodinou Wilkinsů. Docusoap The Family byl vzkříšen stanicí Channel 4 v roce 2008, kdy už s jinými protagonisty vznikl další projekt popisující život anglické rodiny.

V roce 1978 BBC vysílala pořad s prvky docusoap s názvem **AIRPORT**. Tři padesáti minutové epizody líčily život na letišti Heathrow. Díky delší stopáži a zakomponovanými dokumentárními prvky není tento pořad přímým zástupcem žánru, ale stal se velice důležitý při výrobě stejnojmenného cyklu z let 1996 - 2005. BBC two začala v roce 1996 uvádět týdeník, který měl odhalit dění na největším světovém letišti. Po úspěchu první řady byl pořad přesunut do primetimu na první kanál BBC. Celkem bylo natočeno deset sérií. Každá obsahovala 6 dílů po 30 minutách. Pořad zobrazoval nejenom každodenní práci lidí na letišti přes stvardy, ochranku,

záchranné složky letiště nebo manažery leteckých společností, jako například Jeremy Spark, který se stal opravdovou celebritou celého projektu a účastnil se i dalších televizních pořadů, ale také osoby, které letištěm pouze procházely. Mezi nimi se objevily takové osobnosti jako Michael Jackson, David Beckham, Bill Clinton nebo Královna Elizabeth II. Tato série se stala jednou z divácky nejúspěšnějších britských docusoap a stala se námětem pro další pořady zachycující život na letištích.²²

Další veleúspěšný docusoap, který dokázal přilákat až 12 mil. diváků, se stal **DRIVING SCHOOL**. Šest třicetiminutových epizod, vysílaných v roce 1997 na BBC one každý týden popisovalo osudy lidí, kteří se pokoušeli získat řidičské oprávnění. Tento projekt, který je pravým zástupcem žánru, byl zajímavý hlavně svojí orientací vůči publiku. Oproti THE FAMILY či AIRPORT, které se zabývaly primárně sociální tematikou a měly vyvolat diskuse a zamyšlení nad tématem, byl tento docusoap čistou zábavou. Nezabýval se pozadím neúspěchů uchazečů, ale svým rychlým spádem, kdy se záběry mezi uchazeči dynamicky střídaly se snahou diváka neustále bavit. V každé docusoap je důležité také najít v daném prostředí zajímavé postavy. A to byla druhá skutečnost, která stála za úspěchem tohoto pořadu. Uklízečka Maureen Rees, která ještě před začátkem natáčení šestkrát nesložila potřebné zkoušky, byla hvězdou celé série. Momenty, kdy například přejela nohu svému manželovi, vešly do dějin britské televizní zábavy. Svým odhodláním a entusiasmem se stala miláčkem celé Británie. Díky úspěchu projektu AIRPORT a DRIVING SCHOOL nastal v druhé polovině devadesátých let boom žánru docusoap.

DRIVING SCHOOL se dočkala oživení v roce 2009, kdy 24. února odstartovala na BBC1 čtyřdílná série s názvem **CELEBRITY DRIVING SCHOOL**. Svým natáčením sice patří do skupiny docusoap, ale nejedná se o zástupce tohoto žánru. Protagonisté-celebrity byly cíleně nacistovány, tudíž byly uměle vsazeny do prostředí autoškoly a tím se porušilo jedno z pravidel žánru. Systém byl ve své podstatě stejný.

²² Airline (ITV, 1998-) and Bristol Airport (ITV West, 2004-05)

Ve třicetiminutových epizodách se celebrity, mezi které patřily například zpěvák Gareth Gates či známá účastnice pořadu Big Brother Jade Goody, snažily získat řidičské oprávnění a úspěšně složit závěrečné zkoušky. Žádný z účinkujících nebyl řidič. Celý projekt byl organizovaný společně s charitativní organizací Comic Relief a měl pomoci medializovat tzv. Red nose day²³. Zajímavostí je, že nikdo ze zúčastněných celebrit nakonec zkoušky nesložil. Na tomto pořadu je vidět, jak se dá s úspěšným formátem dále pracovat a jak námět rozvíjet napříč televizními žánry.

Boom docusoap na konci let devadesátých přinesl mnoho nových námětů. Jedním z realizovaných byl pořad jménem **THE CRUISE**. V roce 1998 se odvysílalo dvanáct epizod, kde se snažili tvůrci ve třiceti minutách diváka vtáhnout na plavbu výletní lodí. Publiku bylo přiblíženo dění na palubě, ale hlavně v podpalubí, kde byli zobrazeni lidé, kteří zajišťovali chod tohoto plavidla. Ústřední postavou se stala barová zpěvačka Jane Mcdonald. Bohužel pořad už ve své polovině ztratil náboj a veškeré události se od této chvíle víceméně opakovaly. Na konci série divák zjistil, že chod na lodi je v podstatě stereotypem. Tento docusoap ale nebyl zcela neúspěšný. Přinesl zajímavé téma a držel si dobrou sledovanost, která bohužel postupně opadala. V roce 2008 se objevil pořad **RETURN TO ... THE CRUISE**. Oproti původní sérii, která byla vysílána na BBC1, se přesunula na BBC2, kde se od sedmé hodiny večer v pěti epizodách objevila opět Jane Mcdonald. Pořad nepřinesl nic nového a nezískal si potřebné publikum.

V roce 1994 přišla BBC s dokumentárním cyklem **ANIMAL'S HOSPITAL LIVE**. U diváků pořad uspěl a tvůrci se na veterinární prostředí zaměřili. Dva roky poté, v roce 1996, se na prvním kanálu téže stanice začal vysílat docusoap s názvem **VET'S SCHOOL**. V šesti třicetiminutových epizodách popisoval výchovu budoucích veterinářů. Zde se poprvé objevily budoucí hvězdy Trude Mostue, norská veterinářka,

²³ Charitativní galavečer vysílaný každoročně od roku 1988 na BBC1, kde celebrity prostřednictvím telefonů vybírají finance na humanitární účely. Symbolem sbírky je červený klaunský nos

kteřá si získala srdce publika, když se rozplakala po neúspěšné zkoušce, Mike Sandiford a Steve Leonard. Díky těmto výrazným postavám se BBC rozhodla pokračovat v projektu pod názvem **VET'S IN PRACTISE** a odstartovala tím téměř šestileté nepřetržité natáčení. Od 26. července 1997 do 31. prosince 2002 se postupně vysílalo deset sérií tohoto úspěšného pořadu. Téměř každá série obsahovala deset epizod po třiceti minutách²⁴.

Tento pořad sledovalo až 10,5 milionů diváků a pořad dosahoval až 43% podílu share. Od prapůvodního pořadu **ANIMAL'S HOSPITAL LIVE** se spíše než na zobrazování příběhů zvířat zaměřil na život veterinářů, jejich emoce a cestu životem. Sledoval je v práci, ale také v jejich soukromém životě. Každá epizoda byla protkána třemi a více dějovými linkami, které přinášely tematickou různorodost a dramatické fáze. Jednotlivé postavy se samostatně vyvíjely a jejich příběhy se postupně vzdalovaly, aby se znovu protnuly v ten pravý okamžik a série dostala nový náboj. Kupříkladu Mike Sandiford, který hned v první sérii odjel pracovat do Botswany, se v deváté sérii vrátil zpět do Anglie, aby mohl pracovat s Trude Mostue. Projekt byl natolik úspěšný, že vznikaly speciální hodinové pořady a další větve této docusoap jako například **VET'S IN THE COUNTRY**, vysílaném v roce 2000, kde Trude Mostue ošetřovala zvířata na farmách. Další docusoap, který přímo navazoval na původní sérii, byl pořad z let 1998-1999 **VET'S IN THE WILD**, který v osmi třicetiminutových epizodách ukazoval pracovní cestu Trude Mostue a Steva Leonarda po Zimbabwe, nebo také speciální padesátiminutová epizoda s podnázvem **POLAR BEAR SPECIAL** z roku 2000 popisující jejich Arktickou misi. Z protagonistů se staly uznávané televizní osobnosti a řada z nich měla další televizní naučné pořady či show ze světa zvířat.

Téma lidí pracujících se zvířaty se objevuje poměrně často. Již v roce 1986 uvedla BBC pořad s názvem **ANIMAL SQUAD**, který zobrazoval práci kontrolorů

²⁴ Pátá série obsahovala 14 dílů a devátá série 11 dílů

z Královské společnosti prevence krutosti na zvířatech (RSPCA)²⁵. V roce 1999 bylo toto téma oživeno pořadem **ANIMAL POLICE**. Díky dramatičnosti si deset třicetiminutových epizod, které se týdně objevovaly na prvním kanálu BBC, našly své publikum.

Další zajímavé téma z prostředí zvířat bylo nabídnuto v roce 1998. Docusoap s názvem **BATTERSEA DOGS HOME** se zaměřil na stejnojmenný psí útulek nacházející se v Londýně²⁶. Jednotlivé epizody měly stopáž 30 minut a vysílaly se v primetimeovém programovém slotu. Poslední série byla vysílána v roce 2008 a v současné době se připravuje další pokračování.

Tématu psů se také věnoval kanál BBC2, který se vydal točit události okolo tradičních britských honů, konkrétně v oblasti Worcestershire. Docusoap **THE HUNT** byla odvysílána v roce 1998 v šesti třicetiminutových epizodách.

Prostředí, které nabízí vysoký potenciál k natočení úspěšných docusoap, je bezesporu zoologická zahrada. Zde se prolíná mnoho zajímavých témat jako je uzavřené homogenní prostředí, veterinární témata a práce lidí, kteří zasvětili svůj profesní i osobní život zvířatům. A právě práce ošetřovatelů v zoologické zahradě se stala námětem pro docusoap **THE ZOO KEEPERS**, který se vysílal v letech 1998 - 2000. Celkem bylo v průběhu těchto let odvysíláno 12 třicetiminutových epizod. Pořad zobrazoval zaměstnance pracující v Paigton ZOO v britském městě Devon. Diváci mohli sledovat, jak každodenní práci ošetřovatelů, tak nahlédnout, jak se jejich povolání promítá do jejich soukromého života. Tento námět je snadno uplatnitelný v jakémkoli národním a kulturním prostředí a výsledné sdělení, které ze zpracování pořadu vyplyne, se nebude příliš lišit např. od výše zmíněné britské verze. Docusoap

²⁵ The Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals - nejstarší a největší charitativní organizace na světě zabývající se právy zvířat. Byla založena v roce 1824 a v roce 1840 získala od Královny Viktorie královský status

²⁶ Battersea dogs and cats home je nejstarší a nejznámější psí útulek ve Velké Británii nacházející se v oblasti Battersea v Londýně. Útulek byl založen v roce 1860. V roce 1885 se patronkou tohoto domova pro opuštěná zvířata stala Královna Viktorie a od této doby drží královská rodina patronát nad tímto útulkem. Současným patronem je Královna Elizabeth II. Domov je financován výhradně z rádcovských příspěvků.

s názvem **POLICE DOG ACADEMY** se zabýval zákulisím výcviku policejních psů. Od 8. září do 1. října roku 2000 se každý pátek v půl deváté večer na kanálu BBC1 objevovali budoucí záchranáři a členové policejních sborů v podání anglických ovčáků. Diváci sledovali vývoj těchto psů od roztomilých štěňat po vycvičené plnohodnotné členy záchranných jednotek budících respekt, ale také jejich cvičitele, kterým toto povolání mění i soukromý život.

Další skupina témat jsou ozbrojené a záchrané složky. Jedním z nejstarších projektů, který balancoval na hraně mezi dokumentem a docusoap byl pořad z roku 1978 **THE HONG KONG BEAT**. Tvůrci se zaměřili na práci Britské koloniální policie v Hong Kongu. Stanice BBC1 odvysílala od března do května devět padesáti minutových dílů. Série byla poté prodloužena pořadem **THE HONG KONG BEAT: The STREETS OF HONG KONG**, který se vysílal v témže roce. Jako většina projektů na přelomu 70. a 80. let nelze tento pořad zařadit mezi docusoap a to hlavně pro narativní prvky jako přímá výpověď na kameru či zpětného dokončování dějových linek komentářem nebo výpovědí účastníků. Tento pořad se pohyboval na hraně žánrů a lze říci, že byl jedním z průkopníků žánru docusoap, kdy dával přednost vykreslení jednotlivých příběhů a jejich uspořádání do dějových linek před naučným informováním o daném prostředí, které je typické pro dokument.

Dalším ranným pořadem popisující práci policejního sboru byl projekt s jednoduchým názvem **POLICE**. Svým způsobem zpracování připomínal THE HONG KONG BEAT. Jednotlivé díly měly stopáž 45 minut. První série se začala vysílat 4. ledna 1982, kde v devíti dílech přinášela dramata z řad policejní divize Thames Valley police.

Druhá série přišla na obrazovky na podzim téhož roku s podtitulem **POLICE: OPERATION CARTER**. Téma pořadu se zúžilo na konkrétní kauzu, kdy se policisté snažili rozbít jeden z londýnských gangů. Stejně jako první série se pořad vysílal na stanici BBC1 jako týdeník, v šesti padesáti minutových epizodách.

V roce 1999 se tvůrci nechali inspirovat sérií POLICE a vytvořili podobný pořad s názvem **MERSEY BLUES**. Na kanálu BBC2 se odvysílalo pět padesáti minutových epizod, které přiblížily fungování policie z města Merseyside.

Další okruh témat zobrazující ozbrojené složky je oblast vojenských sil. Série **FIGHTER PILOT** se vysílala na televizní stanici BBC1 v roce 1981. Bylo natočeno

celkem osm dílů po třiceti minutách, kde diváci sledovali skupinu pilotů, kteří procházeli výcvikem na piloty Královského letectva. Pořad kombinuje prvky docusoap a dokumentu. Podobným počinem byl pořad **THE PARA'S** z roku 1983. Zde byla představena skupina vojáků, kteří se cvičili na elitní parašutistickou jednotku. Pořad měl sedm epizod po třiceti minutách.

Pořad BBC1 s názvem **SAILOR** byl vysílán už v roce 1976 a přibližoval dění na vojenské lodi HMS²⁷ Ark Royal. Série měla deset dílů po třiceti minutách. Dalším pořadem popisující děj na válečné lodi se nazývá **HMS BRILLIANT** z roku 1995. Pořad měl celkem šest 50 min. epizod a vysílala ho stanice BBC1. Posledním uvedeným zástupcem docusoap s námořní tematikou byl pořad **HMS SPLENDID: UNDER THE SEA**. Ve třech čtyřicetiminutových epizodách vysílaných v půl desáté večer na BBC1 roku 1999 byla popsána dvouměsíční mise ponorky s názvem Splendid a život 130 námořníků na její palubě.

Pořad **GUNS AND ROSES** svým názvem evokuje prostředí hudební branže, ale tvůrci takto vtipně pojmenovali docusoap z roku 2000, který zobrazoval jeden rok výcviku mladých vojaček - kadetek. Od 29. června do 3. srpna se každý čtvrtek v půl deváté večer na obrazovkách BBC1 objevovaly příslušnice armádních sil, které se připravovaly na svoji vojenskou službu na vojenské akademii Sandhurst. V roce 2002 byly natočeny dva speciální šedesátiminutové díly s názvem **GUNS AND ROSES - IN COMMAND**, který sledoval další vývoj postav z původní série. Pořad, ve kterém také vystupují převážně ženy, se nazývá **JAILBIRDS**. V deseti třicetiminutových epizodách jsme se prostřednictvím kamer mohli v roce 1999 podívat za brány ženského vězení ve městě Yorkshire. Po roce vysílala BBC1 speciální padesátiminutovou epizodu, která prodlužovala dějové linky z původní série o nové události.

Snad jedno z nejpoužívanějších námětů při tvorbě televizních pořadů, je lékařství. Ani žánru docusoap se toto téma nevyhnulo. Pořad s výstižným názvem **THE**

²⁷ HMS neboli Her Majesty Ship - označení lodí a ponorek britského královského námořnictva

DOCTOR zařadila stanice BBC1 do svého vysílacího plánu v roce 1991. Po šest čtvrtěčních večerů se vždy v půl deváté večer objevovalo pět praktických lékařů z oblasti Yorkshire. Divákovi bylo umožněno shlédnout jednotlivé aspekty života doktorů, kteří mají mnohdy velice úzký vztah se svými pacienty. Projekt **DOCTOR'S ORDERS** se naopak zabýval chodem velké nemocnice, oddělení chirurgie, v britském městě Minehead. Na BBC1 byly postupně rozkryty příběhy nemocničního personálu ale i pacientů. Pořad se vysílal v roce 1998 vždy ve středu po deset týdnů a měl stopáž 30 minut. V téže roce se na kanálu BBC2 objevil cyklus s názvem **NURSE**, kde v sedmi pětáctyřicetiminutových epizodách byla ukázána tříletá cesta studentek, které se připravovaly na kariéru zdravotních sester.

Další projekt zastupující žánr docusoap byl pořad s názvem **PADDINGTON GREEN** v produkci Lion television. Téma tohoto pořadu bylo vcelku velice jednoduché a to zachycení životů lidí, kteří bydlí v ulici Paddington green v Londýně. Poměrně plytké téma, které na první pohled nepřináší dramatické a humorné momenty, však díky zpracování a výbornému výběru účastníků, se stal tento docusoap velice úspěšným pořadem stanice BBC1. Mezi nejzajímavějšími aktéry se zařadil například Harry, který se živil výrobou a prodejem paruk nebo Jackie - transsexuální prostitutka, která toužila stát se profesionální hráčkou na piano. Celkově se odvysílalo šest sérií. Série měly většinou 8 dílů po 30 minutách²⁸. Na tomto pořadu lze sledovat, že základem úspěšné docusoap není ani tak výběr tématu, ale spíše nalezení zajímavých lidských příběhů, které jsou daným tématem spojeny. Proto je pro natočení takového pořadu velice důležitá příprava a proniknutí do daného prostředí.

²⁸ První a třetí série měla 10 dílů

3.3 ITV

3.3.1 Stručná historie stanice ITV

ITV (Independent Television) je nejstarší komerční televizní síť ve Velké Británii. Byla založena na základě tzv. Television Act 1954²⁹. Společně s tímto zákonem vznikl správní orgán ITA³⁰. První vysílání ITV se datuje na 22. listopadu 1955 v regionu Londýn. V následujících letech bylo spuštěno vysílání v regionu Midlands (1956) a Severní Anglie (1957). V roce 1964 byl spuštěn druhý kanál s názvem ITV2. Na základě zákona tzv. Broadcasting Act 1990 se oficiálním názvem stanice stalo označení Channel 3, ale síť nadále používá označení ITV. Společnost ITV sdružuje mnoho regionálních televizních vysílatelů v Anglii, Skotsku, ve Walesu a v Severním Irsku. Současnými vlastníky stanice jsou společnosti ITV plc., STV Group plc., UTV Television a Channel Television, které provozují kanály ITV1, ITV2, ITV3, ITV4 a CiTV. Největším konkurentem ITV je veřejnoprávní BBC.

3.3.2 Realizované pořady žánru docusoap na stanici ITV

V roce 1998 začala stanice ITV1 vysílat pořad s názvem **AIRLINE**. Tento pořad patřící do žánru fly on the wall neboli docusoap se nechal inspirovat úspěšným pořadem stanice BBC1 AIRPORT, který ukázal, že téma z prostředí letecké civilní dopravy může být u diváckého publika úspěšné. Oproti pořadu AIRPORT se soustředil na letecké společnosti, nikoli na konkrétní letiště. V první sérii se věnoval společnosti Britania Airways. Od druhé série se natáčení přesunulo do společnosti EasyJet. Celkem bylo vysíláno deset sérií s různými počty jednotlivých dílů. Nejméně měla první série, která obsahovala 6 dílů, nejvíce pak 6. série s 18 díly. Stopáž dílů byla 30 minut. Poslední série byla odvysílána v roce 2006. V jednotlivých dílech se

²⁹ Television Act 1954 - Zákon schválený 30. července 1954, který stanovil podmínky vzniku soukromých komerčních televizních stanic. Konzervativní strana, která byla zvolena do vlády roku 1951, chtěla vytvořit komerční alternativu k veřejnoprávní vysílací službě reprezentovanou stanicí BBC. Inspirací k nové komerční televizní sféře se stalo mediální prostředí Spojených států amerických. Zákon Television Act také upravoval použití reklamy, která nesměla být například použita během vysílání týkající se Královské rodiny

³⁰ Independent Television Authority - správní orgán, který zahájil svoji činnost 4. srpna 1954 a který dohlížel na vytvoření a následné vysílání ITV. V roce 1973 tento orgán nahradila instituce IBA (viz. str. 37)

objevovali pracovníci aerolinií od managerů, pracovníků tzv. check-in až po palubní personál letadel. Docusoap zobrazoval jak jejich běžnou pracovní náplň, tak také střípky z jejich osobního života, jako například svatby, nemoci a další více či méně závažné momenty jejich životů. V pořadu se také objevilo mnoho edukativních momentů, kdy bylo divákovi ukázáno, jak se řeší problémy, které při leteckém cestování mohou nastat. Například zmeškání letu nebo převážení zakázaných věcí bylo ve vysílání ukázáno nikoliv formou nějakého komentáře nebo instruktáže, ale bylo zde prezentováno kompletní řešení reálných situací, ze kterých si mohl divák vzít ponaučení. Na začátku a na konci jednotlivých dílů bylo divákovi nastíněno, co viděl, co uvidí a co ho čeká v příštím díle (viděli jste..., dnes uvidíte..., příště uvidíte...). Na konci série bylo shrnutí nejdůležitějších momentů. Tyto narační prvky se staly standardem při tvorbě docusoap. V roce 2004 - 2005 vznikl v produkci ITV obdobný pořad s názvem AIRLINE USA. Byly vysílány tři série po 18, respektive 26 dílech se stopáží 23 minut.

Zajímavý docusoap z prostředí pohřebního ústavu vznikl v roce 2003, kdy se od 22. června vysílalo šest třicetiminutových epizod pod názvem **DON'T DROP THE COFFIN**. Pořad pojednává o rodinném podniku, který patří mezi jeden z nejstarších pohřebních ústavů ve Velké Británii. Diváci byli vrženi do bizarního světa vedení takovéto firmy. První epizoda například začíná ranním briefingem, kde ředitel ústavu Barry Dyer kontroluje připravenost nadcházejícího pohřbu. Plánování příjezdů smutečních hostů a počet květin je jenom zlomek projednávaných bodů. Mezitím manželka Barryho Jameelah připravuje tělo na pohřeb. Po důkladném omytí následuje oblékání a uložení těla do rakve. Celý děj je prokládán černým humorem a působí až pitoreskně. Například jeden ze synů, manager ústavu, se při přípravě těla ptá, jaké značky je oblek, který má nebožtík na sobě, že by si ho rád pořídil. Tento docusoap je velice kontroverzní a vyvolal mnoho diskusí. Zpracováním patří k velice zdařilým zástupcům žánru a téma je neotřelé. Je přirovnáván k velice úspěšnému seriálu Six feet under³¹.

³¹ Americký seriál z produkce HBO vysíláný v letech 2001- 2005, který získal mnoho cen např. Golden Globe Awards za rok 2001 jako nejlepší dramatický seriál

Docusoap se snaží o rámcování jednotlivých dějů pod jedno téma. Pokud téma není dostatečně nosné, může se stát pouze průsečíkem různých příběhů, které se v jednom bodě setkávají. Takovým průsečíkem může být například již zmíněné letiště nebo hotel. Právě hotel se stal námětem pro docusoap **HOLIDAY HOTEL** z roku 2000. Šest epizod, které měly délku 30 min., se dostávaly do pozadí fungování hotelového komplexu na Kypru. Příběhy pracovníků hotelu byly protkány střípky ze životů návštěvníků, které ale nebyly nosným prvkem dané dějové linky. Kupříkladu příběh portýra, který se dal do řeči s novými hosty hotelu, se po tomto rozhovoru na pár minut přesunul právě k novým hostům, aniž by byli blíže představeni či dále sledováni. Tento způsob zpracování nevytvořil žádnou významnou postavu celé série a spíše sestavil mozaiku s neurčitými hranicemi.

Dalším podobným pořadem byl docusoap s názvem **PLEASURE ISLAND** vysílaný v roce 1999 - 2000. Čtrnáct 25 min. epizod se zabývalo letoviskem na Jamajce.

Rok po docusoap HMS **SPLENDID: UNDER THE SEA** vysílané na BBC1 se objevil obdobný pořad na stanici ITV pod názvem **SUBMARINE**. Od 25. ledna do 29. února se odvysílalo šest 30 minutových epizod, které mapovaly roční život na vojenské ponorce HMS Superb.

I ITV zpracovala lékařské téma. V roce 1999 odvysílala pořad s názvem **TRAUMA TEAM**. V šesti 30 min. epizodách diváci sledovali lékařské týmy první pomoci v nemocnici Johna Radcliffa v Oxfordu. Pořad byl velice dynamický a to díky střihu a podkresové hudbě.

Nevšední až filozofickým téma bylo představeno v docusoap pod jménem **THE SEARCHERS**, který se zabýval sedmi vybranými dětmi z křesťanského semináře v Altrincham Baptist Church. Sledoval jejich postoj k víře a k pojetí života. Většina dětí pocházela z rodin, které neměly křesťanské zázemí. Pořad se vysílal vždy v neděli v poledne od listopadu roku 2000.

3.4 CHANNEL 4

3.4.1 Stručná historie stanice Channel 4

Channel 4 vznikla 2. listopadu 1982 jako odpověď na vzrůstající duopol stanic BBC a ITV. Tuto stanici můžeme charakterizovat jako komerční neziskový kanál, který příjmy z vysílané reklamy musí dle svého statutu investovat do svého programu. Zastává také funkci televize veřejné služby. Nejprve byla stanice regulována institucí IBA³², poté ITC³³ a nyníšším regulačním orgánem je Ofcom³⁴. Vlastníkem a provozovatelem stanice je Channel Four Television Corporation (C4C). V současné době se drží na třetím místě sledovanosti. Hlavní kanál Channel 4 má sledovanost v průměru 10% share ve skupině dospělý 16-34. Mimo hlavní kanálu provozuje C4C také stanice FILM4, MORE4, dětský kanál E4 a hudební 4MUSIC.

3.4.2 Realizované pořady žánru docusoap na stanici CHANNEL 4

Tak jako BBC připravila pořad AIRPORT a ITV obdobu AIRLINE, tak i CHANNEL 4 se zabýval leteckou tematikou. V roce 1999 představil pořad s názvem **LAGOS AIRPORT**, který běžel od 21.hodin každý čtvrtek od 18. listopadu. Celkem bylo vysíláno šest epizod. Ve třiceti minutách bylo divákům přiblíženo dění na Nigerijském letišti Lagos.

Už BBC se zabývala tématem života lidí v jedné konkrétní ulici. Na kanále CHANNEL 4 se vysílaly dva podobné pořady docusoap a to **ELECTRIC AVENUE** z roku 1999 a **LOVE LANE** z roku 2000. Obě dvě série měly třicetiminutové epizody. ELECTRIC AVENUE sledoval ve čtyřech dílech dění na ulici Electric Avenue v Londýně a LOVE LANE v šesti dílech na stejnojmenné ulici v Západním Yorkshiru. V obou pořadech

³² IBA – Independent Broadcasting Authority – regulační a kontrolní orgán, který dohlíží nad soukromým televizním vysíláním. Byla ustanovena v roce 1972 na základě tzv. Sound Broadcasting Act. Zanikla v roce 1991, kdy její pravomoc převzala instituce ITC

³³ ITC – Independent Television Commission – regulační instituce, vytvořena na základě tzv. zákona Broadcasting Act z roku 1990

³⁴ Ofcom – Office of Communication – současný regulační a kontrolní instituce ve Velké Británii, která svou pravomoc získala na základě tzv. Communications Act 2003, přebrala funkci po ITC a rozšířila své působení na telekomunikace, radiové vysílání, kabelové a satelitní vysílání

se jedná o stejný koncept. Jednotlivé epizody mají ústřední postavu, která se poté prolíná do ostatních dílů.

V roce 1999 se na obrazovkách CHANNEL 4 objevil docusoap **HAMPTON COURT PALACE**. Zobrazoval každodenní život pracovníků v paláci, který se nachází na jihozápadě Londýna. Zajímavé na tomto pořadu je jeho denní vysílání v podvečerních hodinách. Jeho programové nasazení se podobá daily soap operám, jako je například česká ULICE. Celkem bylo odvysíláno třicet dílů se stopáží 25 minut.

3.5 FIVE

3.5.1 Stručná historie stanice FIVE

V roce 1995 získala společnost Channel 5 Broadcasting Limited licenci od britské vlády na páté a prozatím poslední analogové terestrické vysílání. Za dva roky, 30. března 1997, v šest hodin večer zahajovala vysílání této stanice hudební skupina Spice Girls. Heslem stanice, která se snažila vstoupit na trh jako moderní a mainstreamový kanál, byl slogan „Give Me 5“. Stanice byla spuštěna pod názvem Channel 5, ale 16. září 2002 byla přejmenována na současné označení „FIVE“. Od roku 2005 je majoritním vlastníkem společnost RTL Group. Stanice FIVE svým analogovým signálem pokrývá 70% území Velké Británie. Kanál je dostupný na všech digitálních platformách jako je Freesat, Sky Digital apod. Sledovanost tohoto kanálu se v současné době pohybuje okolo 4.6% share, což ji řadí na páté místo ve sledovanosti britských terestrických stanic³⁵. Stanice, díky svému mainstreamovému zaměření, nabízí široké spektrum vysílaných pořadů. Do portfolia FIVE patří také kanál FIVER, který je určený pro mladší publikum. Tento kanál spuštěný v roce 2006 má za cíl oslovit diváckou skupinu v rozmezí 16 – 34 let a to mixem seriálů, blockbustrových filmů a zábavných pořadů. Svoji strukturou ho můžeme porovnat

³⁵ ABOUT FIVE, *Our brands: FIVE* (online) 2010 (zdroj ze dne 17.4. 2010) dostupné na <http://about.five.tv/our-brands/five>

s českou stanicí PRIMA COOL.³⁶ Dalším kanálem společnosti FIVE je americká digitální odnož s názvem FIVE USA.

3.5.2 Realizované pořady žánru docusoap na stanici FIVE

Jako většina britských televizních stanic, zařadila stanice FIVE do vysílání docusoap své produkce z prostředí letiště s názvem **HOLLYWOOD AIRPORT**. Pořad se vysílal vždy ve středu od 20:30 hod. od 12. ledna do 16. února roku 2000. Mimo zobrazování fungování Los Angeleského mezinárodního letiště se ve svých 30 min. epizodách zaměřil na práci imigračních úředníků. Příběhy se prolínaly s osudy cizinců, kteří přiletěli do Spojených států a chtěli zde zůstat nějakou dobu.

Veterinární prostředí bylo zastoupeno na kanálu FIVE dvěma pořady. První pořad s názvem **ANIMAL ER**, který zaznamenával každodenní život a práci veterináře ze Salisbury Keitha Cutlera. Pořad z roku 1999 se také dostal do vysílacího schématu v čase 20:30 hodin. Série měla 6 dílů po 30 minutách. Druhým zástupcem byl pořad **FLYING VETS** z roku 2000. Děj se odehrával v mnoha rozličných prostředích po celém světě. Sledoval práci veterinární stanice sídlící v britském Yorkshiru, která se specializovala na ošetřování exotických zvířat.

Docusoap se zdravotnickou tématikou **LIVERPOOL MUMS** odvysílala stanice FIVE v roce 1998. Osm epizod se stopáží 30 minut přibližovalo divákovi dění vnitru a „okolo“ porodnice v městě Liverpool. Jednotlivé epizody nabízely pohled na práci zdravotníků prokládané osobními příběhy pacientek.

Tématika policejního prostředí se stala námětem pro pořad **THE ENFORCERS**. Ten byl obrazem osobních a životních úskalí policistů z města Gwent ve Walesu. Byly natočeny a odvysílány čtyři 30 min. epizody a to v roce 1999 vždy ve čtvrtek od 20:30 hodin.

Pořad, který vznikl společně se stanicí Discovery a který se těšil ve Spojených státech diváckému zájmu, se jmenoval **THE REAL L.A.P.D.** Tento pořad, vyrobený produkční společností Atlantic, sledoval ve 12 epizodách práci policejních sborů

³⁶ ABOUT FIVE, *Our brands: FIVER* (online) 2010 (zdroj ze dne 17.4. 2010) dostupné na <http://about.five.tv/our-brands/fiver>

v americkém městě Los Angeles. Při své premiéře, v roce 1999, byly tyto půlhodinové epizody pátým nejsledovanějším pořadem na kanálu Discovery channel.³⁷

3.6 SKY ONE

3.6.1 Stručná historie stanice SKY ONE

SKY ONE, provozovaná společností British Sky Broadcasting, je čtvrtým nejstarším televizním kanálem ve Velké Británii. Byl spuštěn jako SKY CHANNEL 26. srpna 1982 jako satelitní televizní kanál. Stal se také vůbec prvním satelitním a kabelovým kanálem v Evropě. Již v roce 1983 se televize dostala do finančních problémů a většinovým vlastníkem se stala společnost News Corporation mediálního magnáta Rupperta Mudrocha, který tuto stanici v roce 1984 přejmenoval na současný název SKY ONE. V roce 1988 oznámil R. Murdoch spuštění televizní sítě SKY Television network a 5. února 1989 byla tato síť spuštěna. Do této satelitní sítě patří kanaly jako SKY News, SKY Movies a Eurosport. Pod hlavičku kanálu SKY ONE patří ještě kanál SKY TWO (původním názvem SKY MIX ONE spuštěným v roce 2002, který slouží jako doplňkový kanál SKY ONE, určený hlavně pro reprízy pořadů odvysílaných na prvním kanále) a SKY THREE spuštěný v roce 2005. Sledovanost kanálu SKY ONE se ve Velké Británii v současnosti pohybuje okolo 1,1% share. Celá síť SKY má nyní skoro 9,8 milionů zákazníků³⁸.

3.6.2 Realizované pořady žánru docusoap na stanici SKY ONE

Stanice SKY ONE, díky svému charakteru satelitního vysílatele, přinesla mnoho zajímavých, někdy kontroverzních témat, které byly velice odlišné od veřejnoprávního stylu pořadů docusoap z 90. let 20. st. Jedním z témat se stejným jmenovatelem, byly pořady zabývající se prázdninovými hotelovými resorty. Pořad **IBIZA UNCOVERED**, který se vysílal v průběhu let 1998 – 2000. V 60. minutových epizodách byli ukázáni návštěvníci tohoto ostrova, který se proslavil také jako ostrov

³⁷ ATLANTIC PRODUCTIONS, *The Real LAPD*. (online), (zdroj ze dne 24.4. 2010) dostupné na: <http://www.atlanticproductions.co.uk/productions/series/the-real-lapd/>

³⁸ SKY.COM, *About SKY* (online), (zdroj ze dne 24.4. 2010) dostupné na http://corporate.sky.com/about_sky/key_facts_and_figures.htm

plný diskoték a plážových párty, při nespoutaných nočních tazích po místních klubech. Velice podobným projektem byl pořad **CARIBBEAN UNCOVERED**, který dějiště přesunul na tropický ostrov Jamajka. Idea pořadu zůstala stejná. Mladí lidé užívající si prosluněný ostrov. Pořad byl postaven na scénách spojených s alkoholem a sexem. Celkem bylo odvysíláno 8 šedesátiminutových epizod.

Trochu umírněnější byl pořad z roku 1999 **SUMMER 99 UNCOVERED**. Od 19. září do 14. listopadu bylo vysíláno osm epizod se stopáží 60 minut, ve kterých byly zachyceny prázdninové pobyty návštěvníků resortu Playa de las Américas na ostrově Tenerife. Tento pořad již nebyl plný obnažených dívek a alkoholu, ale zaměřil se spíše na vztah návštěvníků a pracovníků tamějších hotelů.

Kontroverzních témat na stanici SKY ONE bylo více. Další skupinou se staly náměty, které se zaměřily na nejrůznější noční podniky. **NAKED IN WESTMINSTER** – to je název další osmidílné série. Tvůrci se dostali do zákulisí známého striptýzového baru, který se nachází přímo v londýnské čtvrti Westminster. Díly, které se vysílaly v roce 1999, měly stopáž 60 minut. Podobným pořadem z prostředí nočního klubu byl pořad **CREAM**. Průsečíkem dějových linek se stal stejnojmenný klub nacházející se ve městě Liverpool. Tento slavný hudební klub, ve kterém hrály takové kapely jako The Chemical Brothers a který stojí za známým hudebním festivalem Creamfields, nabídl mnoho zajímavých dějů a příběhů, které tvůrci zpracovali do šesti 30 min. epizod. Na obrazovkách se CREAM objevil v roce 1999.

Posledním uvedeným zástupcem žánru docusoap, který vznikl na stanici SKY, je pořad s názvem **BATTLE STRIPES** z roku 1999. Pořad se věnoval skupině mužů, budoucích důstojníků britské armády v průběhu jejich výcviku. Podobné prostředí se již objevilo na ostatních britských televizních kanálech. Tento pořad měl celkem 13 dílů a jejich stopáž byla 30 minut.

Pořady z produkce SKY ONE nosící nálepkou označení docusoap nejsou typickými zástupci žánru. Zvláště pořady typu ... UNCOVERED, kde jejich stopáž byla hodinová, můžeme spíše označit jako docusoap se znaky reality soap. Tento crossžánr si ale stále drží základní znaky žánru docusoap.

4 Závěr

Televizní zábava se v současné době vyvíjí čím dál tím rychleji. S příchodem moderních technologií je produkce televizních pořadů daleko flexibilnější a vznikají nové typy pořadů. Při tvorbě pořadů je nutné orientovat se v žánrové skladbě televizních projektů. Hranice žánrů jsou mnohdy velice nejasné a tvůrci často tyto hranice překračují. Vznikají tak různé podžánry a crossžánry. Znalost hranic žánrů je důležitá při charakteristice pořadů a jejich hodnocení.

Docusoap stojí prozatím v pozadí žánrů ze skupiny reality television. Jeho pravidla se vyvinula kombinací soap opery a reality soap. Oproti jiným žánrům má poměrně přísná pravidla. Při jejich porušení ztrácí žánr své primární poslání – zobrazit reálný příběh populární formou. Při tvorbě je velice těžké neustále dodržovat mantinely žánru a nepoužívat zjednodušující prvky jako je např. komentář.

Témata se zaměřují na populární prostředí jako je nemocnice, rodina, pracovní kolektivy, zvířata. Tím je žánr shodný s pořady typu soap opera.

Podoba a skladba pořadu se blíží nejvíce „nekonečným seriálům“. Střídání venkovních prostředí s interiéry, zachycování vztahů a zvrátů v melodramatické formě patří k pilířům žánru. Pořady mají většinou stopáž 30 min. a jednotlivé série čítají 4-8 dílů.

Docusoap se vyvinul na veřejnoprávních televizích jako nositel zajímavých informací zabalených do seriálové podoby. Velká Británie má jednu z největších tradic v produkci těchto pořadů. Docusoap se zde stal i dobrým vývozním artiklem a tím podnítil tvorbu žánru zejména v Německu a ve Skandinávii. Ta je z hlediska výroby pořadů reality tv jednou z nejproduktivnějších oblastí.

V České republice je zavádění nových žánrů velice obtížné. Je to způsobeno stálostí a stagnací televizního trhu, kdy v posledních sedmi letech byl lídr trhu v podstatě neohrožen a neměl potřebu riskovat s novými formáty. V současnosti se trh více štěpí a můžeme tak očekávat změny na poli programových schématů.

Na základě souhrnu realizovaných britských docusoap jsem si mohl ověřit jednotlivé zákonitosti žánru, které jsem získal při přípravě tohoto typu pořadu v českých médiích.

Seznam zkratk

apod. – a podobně

mil. – milion

min. – minut

např. – například

r. – rok

str. – strana

tzn. – to znamená

tzv. – tak zvaně

Použitá literatura a zdroje

Literatura:

ANG, Ien. *Watching Dallas*. Vyd. 1. London: Routledge, 1985. 160 s. ISBN-10: 0415045983

DOSTÁLOVÁ, Jana. *Výrobní manuál DOCUSOAP*. Praha: CET 21 spol.s r.o. 2009. 61 s.

FIDLEROVÁ BUCHTOVÁ, Tereza. *Televizní žánr reality TV z pohledu jeho tvůrců/kyň*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií, 2009. 70 s. Vedoucí diplomové práce Ing Petr Pavlík, Ph.D

HILL, Annette. *Reality TV: Audiences and Popular Factual Television*. Vyd. 1. Londýn: Routledge, 2005. 231 s. ISBN 041526152X.

JIRÁK J., KÖPPLOVÁ B. *Média a společnost: stručný úvod do studia médií a mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7

KORDA, Jakub. *Televizní žánry*. Cinepur 2005, číslo 39, s. 20 – 23

OULETTE, L., Murray, S. *Reality TV: Remaking television culture*. Vyd. 2. New York: New York University Press, 2009. 377 s. ISBN 0-8417-5733-2

PROKOP, Dieter, *Boj o média*. Vyd. 1. české: Praha: Karolinum, 2005. 407 s. ISBN 80-246-0618-6

REIFOVÁ, Irena & kol. *Slovní mediální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7

VODROUŠKOVÁ, Jana. *Typologie reality show a nástin jejich vývoj od konce 20. století*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Fakulta sociálních věd, 2008. 49 s. Vedoucí práce Doc. PhDr. Jan Jiráček, PhD.

Elektronické zdroje:

BENEŠ, Martin: Ústav pro jazyk český AV ČR, oddělení jazykové kultury - jazyková poradna, dostupné na: www.jazykovaporadna.cz

JEDLIČKOVÁ, Jana: *Ideologie na pokračování 2: Velká pětka versus kabelová televize v USA*. (online) 25FPS 2009, ročník 3., číslo 35, (zdroj ze dne 24.4. 2010) dostupné na: <http://25fps.cz/clanek/nazev:ideologie-na-pokracovani-2-velka-petka-versus-kabelova-televize-v-usa>

WIKIPEDIE, *Reality television*. (online) 2010, (zdroj ze dne 3.4. 2010) dostupné na: http://en.wikipedia.org/wiki/Reality_television

MEMORABLE TV, *The memorable tv television companio*.(online) 2010, (zdroj ze dne 3.4. 2010) dostupné na: <http://www.memorabletv.com/memtv.html>

AYAAN, Hassan, *Driving me crazy: the BBC's muslim driving school*. (online) 2010, (zdroj ze dne 4.5. 2010) dostupné na: <http://muslimahmediawatch.org/2010/01/driving-me-crazy-the-bbcs-muslim-driving-school/>

BBC NEWS WORLD EDITION, *Reality tv around the world*. (online) 2001, (zdroj ze dne 29.4. 2010) dostupné na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/entertainment/1346936.stm>

PANÁČEK V REALITY SHOW, BLOG NEJEN O TELEVIZNÍCH REALITY SHOW (online) 2010, (zdroj ze dne 30.4. 2010) dostupné na: <http://reality-show.panacek.com/>

SKY ENTERTAINMENT (online) 2010, (zdroj ze dne 18.4.. 2010) dostupné na: <http://sky1.sky.com/>

BBC (online) 2010, (zdroj ze dne 18.4. 2010) dostupné na <http://www.bbc.co.uk/>

THE BBC STORY (online) 2010, (zdroj ze dne 18.4. 2010) dostupné na: <http://www.bbc.co.uk/historyofthebbc/>

BRITISH FILM INSTITUT (online) 2010, (zdroj ze dne 9.4. 2010) dostupné na:
<http://www.bfi.org.uk/>

BIG BROTHER WORLD, *Czech republic* (online) 2010, (zdroj ze dne 17.4. 2010)
dostupné na: http://www.bigbrother.com/aroundtheworld/czech_republic

DARTMOUTH NEWS, '*An American Family,*' *the original reality show hits the big screen at Dartmouth* (online) 2002, (zdroj ze dne 22.4. 2010) dostupné na:
<http://www.dartmouth.edu/~news/releases/2002/june/061702.html>

FIVE.TV (online) 2010, (zdroj ze dne 29.4. 2010) dostupné na: <http://www.five.tv/>

CHANNEL4 (online) 2010, (zdroj ze dne 28.4. 2010) dostupné na:
<http://www.channel4.com/>

INTERNET MOVIE DATABASE (online) 2010, (zdroj ze dne 10.4. 2010) dostupné na: <http://www.imdb.com>

ITV (online) 2010, (zdroj ze dne 17.4. 2010) dostupné na: <http://www.itv.com/>

REALITY TV WORLD (online), 2010 (zdroj ze dne 23.4. 2010) dostupné na:
<http://www.realitytvworld.com/>

BFI SCREENONLINE (online), 2010 (zdroj ze dne 9.4. 2010) dostupné na:
<http://www.screenonline.org.uk/>

TV.COM (online), 2010 (zdroj ze dne 16.4. 2010) dostupné na:
<http://www.tv.com/celebrity-driving-school/show/17511/summary.html>

YOUTUBE (online), 2010 (zdroj ze dne 14.5. 2010) dostupné na: www.youtube.com

ATLANTIC PRODUCTIONS, *The Real LAPD.* (online), (zdroj ze dne 24.4. 2010)
dostupné na: <http://www.atlanticproductions.co.uk/productions/series/the-real-lapd/>

GUARDIAN.CO.UK, THE OBSERVER, *Lord of the fly-on-the-walls* (online), 2002
(zdroj ze dne 10.4. 2010) dostupné na:
<http://www.guardian.co.uk/theobserver/2002/jan/27/features.review27>

AKTUÁLNĚ.CZ, *Trosečník ztroskotal, Prima ustupuje* (online) 2006 (zdroj ze dne 15.5.2010)
dostupné na: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/televize/clanek.phtml?id=257766>

Abstract

This paper focuses on docusoap, which is a television genre that belongs to wide range of genres with umbrella title reality television. Reality tv is a modern genre, that introduced new era of television entertainment. At the present time it forms a fixed part of programme both for the commercial and public service broadcasters all over the world. It has developed many forms and branches and it is divided into other subgenres or forms crossgenres by their combination. The most known representative of this genre is reality show, which puts its participants in artificial situations. On the other side there is docusoap, where the participants are followed up in their habitat. This paper points out the basic characteristics and boundaries of docusoap and describes its typical signs.

The first chapter of the paper focuses on reality television genre. It describes its concept and historical evolution. It introduces the programmes, that had the most important influence on this genre.

Second chapter focuses on the docusoap genre. It describes its rules and characteristics that differs this genre from reality soap and soap opera types of programmes. This theoretic part also presents general patterns and concepts that form the key rules of production of this type of programmes.

The last part of the paper presents realized projects of docusoap genre that aired in Great Britain, where the tradition of this genre is the most solid. The typical signs of the docusoap are pointed out at each of the programmes.

The docusoap is new and lesser-known genre of reality television programmes. In Czech republic its onset is still to come. The objective of this paper is to distinguish this genre from other types of reality television and show that it adequately completes the programs of television stations all over the world.